

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Brødeskov Jul 88

PREBEN NIELSEN

**Ny Hammersholt
Købmandshandel**

02 26 63 33

**Her kan De betale med
DANKORT**

**Vi gør mere
for dig og dine penge
i den lokale bank**

Lokalbanken
- din egen bank

HØVEDKONTOR: Slotsgade 36, 3400 Hillerød. Telf: 02 26 07 00
ØSTRE AFD.: Skansevej 43, 3400 Hillerød. Telf: 02 26 07 70
NYHUSE AFD.: Frederiksværksgade 33, 3400 Hillerød. Telf: 02 26 07 15

BRØDESKOV

JUL 88

REDAKTION

Ellen Andersen (ansvarshavende)
H.K. Ejlskov
Knud Jensen
Knud Kræmmer
Inge Pedersen
Lisbet Rubinstein
Jørgen Sandberg
Poul Walbjørn
Karen Werchmeister
Knud Werchmeister

SALG

Børn besøger husstandene.
Butikker i området samt boghandlere
i Hillerød og Allerød.
Ved møder og fester.
Iøvrigt: Ellen Andersen
(02-26 19 80)

PRIS

Kr. 25,- incl. moms
Tidligere årgange kr. 10,-/stk.
alle årgange samlet kr. 50,-.

KASSERER

Lis Aagaard

TRYK

Kregme Bogtryk

FORSIDE

Karen Werchmeister

FOTOS

Knud Kræmmer m.fl.

TEGNINGER

Karen Werchmeister m.fl.

KÆRE LÆSER!

1988 har stået i jubilæernes tegn.
Det er 400-året for Chr. IV's
tronbestigelse samt 200-året for
Stavnsbåndets ophævelse.

Brødeskov Jul 88 er naturligvis
også præget heraf, idet vi har
fået tilladelse til at trykke
Ida og Bent From's Chr. IV Mono-
log. Der er også en beretning om
den højtidelige overrækkelse af
kopier af de gamle arvefæste-
skøder, der blev uddelt til ef-
terkommere af de første frie bøn-
der i forbindelse med Stavns-
båndets ophævelse.

Herudover indeholder Brødeskov Jul
88 en broget blanding af beretninger
og eventyr, som forhåbentlig bidra-
ger til at skabe julestemning hos
læserne.

Overskuddet fra salget af Brødeskov
Jul 88 bliver givet til Brødeskov
Idræts Forening, der fejrede 25 års
jubilæum i november. Vi håber på
et godt salg og dermed en påskøn-
nelse af BIF for deres store arbej-
de blandt små og store idrætsudøvere
i området.

Glædelig Jul og Godt Nytår.

Redaktionen

UDGIVELSE M.V.

Brødeskov Borgerforening.

Vi vil gerne udtrykke en tak for hjælp
og bidrag fra forfattere m.fl., samt
for de fotos og tegninger, som vi har
fået lov at trykke.

Tak til annoncører for støtten.

De sidste fæstebønder

Af Lisbet Rubinstein

Lisbeth og Niels Christian Nielsen i deres dragter a la 1788 foran hoveddøren til Bendtsgaard i Freerslev. Til venstre for hoveddøren er der i år blevet opsat en bronzeplade til minde om begivenheden i 1788.

Scenen er Frederiksborg Slot i Hillerød. Forreste slotsgård. Der er stuvende fyldt af mennesker. Alle vender de deres ansigter mod Slotsherrens Hus, hvor der foran tårnet er opstillet en tribune. Alle på tribunen er i deres stiveste puds. Nogle a la 1788, andre a la 1988. De er der allesammen. Kronpris Frederik, statsminister Poul Schlüter, Landbrugs-

raadets præsident, H.O.A.Kjeldsen og grev Chr. Ditlev Reventlow. Samt mange andre.

Nu træder grev Chr. Ditlev Reventlow, en høj, lidt græsprængt herre, frem. Han er klædt i en grå adelsdragt med hvide lange strømper i et par højhælede sorte sko. Han begynder at læse op af sin tale.

-Jeg ser den tid i møde,i hvilken udmærkerne vil ligne de velgødede tofter, de sure enge og moser forvandlede til fede hårbundsenge, unyttig krat være borttryddet, nyttig skov og underskov omhyggeligt fredet, alt skadeligt vand afgravet og alle kampesten brugt til varig indhegning med stengærde.....

- Bonde og husmand skal ikke misunde hinanden, men som venner ved gensidige tjenester befordre den ene den andens fordel; thi den tid, i hvilken ingen fattig vil blive uhjulpen og ingen arbejdsføre tiggere vil tåles at omvandre.....

Efter den lange tale overrækker han et skøde til de 12 bønder, der står på tribunen i stadstøj a la 1788. Skødet er en tro kopi af det arvefæste og skødebrev, som den 15. august 1788 af lensgreve Christian Ditlev Reventlow blev overrakt til 15 bønder på omtrent samme sted på Frederiksborg Slot. De 12 bønder, der nu 200 år senere får det samme arvefæste og skødebrev, bor på de gårde, som i 1788 blev "selvstændige" gårde og hvoraf ikke færre end de to ligger i Freerslev og en i Nr. Herlev.

En af bønderne, Niels Chr.Nielsen, Bendtsgaard i Freerslev, træder frem og hen til talerstolen, hvor

han holder en kort takketale:

- Hans Kongelig Højhed Kronprinsen. - Rentemester Grev Chr.Ditlev Reventlow. - Mine damer og herrer. Jeg vil på fæstebøndernes vegne takke for overdragelsen af disse arvefæsteskoeder.

Dette er en meget stor dag for os. En dag som sikkert vil blive husket gennem generationer. Jeg håber, at udskiftningen af jorden og hoveriets ophævelse, fremover vil give velstand for den enkelte bonde. At muligheden for selv at bestemme, hvem den næste ejer skal være, vil blive til stor glæde for mange. Og ikke mindst den personlige frihed til frit at kunne tro og tænke, samt rejse hvorhen man ønsker, vil gavne det danske folk. Jeg har et lyst håb og en stor tro på, at dette vil blive til alles tilfredsstillelse i fremtiden. - Tak -

De nordsjællandske bønder fik med dette arvefæsteskoede i 1788 friheden, før de fleste andre i landet, fordi deres gårde tilhørte krongodset. Kongen kunne til enhver tid kræve bønderne til regnskab. Han kunne forlange, at fæstebønderne uden varsel fraflyttede gården. Arvefæsteskoedet betød, at bønderne fik ret til at overføre gården til en arving, og i nogle tilfælde kunne fæsteretten også sælges. Arvefæste var en mellemting mellem fæste og selveje.

Før 1788 kunne bønderne kun overdrage deres gård til en søn, hvis godsejeren sagde god for det. Gårdene forblev imidlertid kronens ejendom, så egentlig selveje var der ikke tale om. Bønderne skulle fortsat betale en afgift til kongen for dyrkning af jorden, ligesom kongen beholdt jagtretten til jordene.

For at få tildelt et arvefæstebrev med skøde skulle gården være drevet sundt og godt, og bonden skulle være hæderlig. Til at vurdere ansøgningerne blev der oprettet en lille landbokommission, der stod for bønderne i Nordsjælland. Af de første 30-40 ansøgninger blev 15 gårde fundet egnede.

I kommissionen sad grev Christian Ditlev Reventlow, som altså den 15. august 1788 overrakte de første 15 bønder deres arvefæstebrev. Flere gårde og husmandssteder blev i de følgende år fundet værdige til arvefæstebrevet, men det var først i 1790'erne, at der for alvor kom gang i ordningen.

Fra 1779 til 1789-90 skete der meget, der var fantastisk afgørende for de danske bønders retsstilling. Inden for 10 år kom den store landboreform, udskiftningen, stavnsbåndets ophævelse og overdragelse af arvefæste og skødebrev. Der var tale om reformer, der sikrede en økonomisk gevinst

for både bønder og stat.

De to gårde i Freerslev, der i 1788 fik arvefæstebrevet, er Bendtsgaard og Andersgaard, der begge ligger i selve byen Freerslev. Ejeren af Andersgaard er Eva og Morten Kjær, der kun har haft gården i det sidste års tid. I 1788 hed ejeren Anders Pedersen. På Bendtsgaard bor Lisbeth og Niels Chr. Nielsen. Bendtsgaard har været i samme families eje siden 1853. Iøvrigt blev Andersgaard engang før 1788 oprettet af en søn, Anders, fra Bendtsgaard. Bendtsgaard var i 1788 ejet af Bendt Pedersen.

I Nr. Herlev fik Enghavegaard arvefæsteskode i 1788 og igen i 1988, men denne gang blev skødet overrakt til en bonde uden jord. Ejeren af Enghavegaard, Svend D. Olsen, har nemlig for nogle år siden solgt jorden fra. Enghavegaard er en udflyttergård fra 1787, og stuehuset, der nu står blandt moderne parcelhuse, er bygget 1787. I 1788 fik ejeren Hans Nielsen arvefæstebrev og skøde.

Site Digester

1788.

for

Gaardmand Bendt Pederfen
i Nørre Herlev Sogn og Freerlev

Paa Cronborg Amt, paa Gaarden
Bendts Gaard, som bestaaer af Hartkorn, Ager
 og Eng, = 6 = Lønder = 3 = Stiepper = / = Fierdingkar $\frac{1}{2}$ Album.

Korset- og juletræet

Af Birgitta Juncker Christensen

Juletræet taler til mennesker både ved sin skønhed og symbolik og er blevet så vigtig en bestanddel af julens fest, at man fristes til at tro, at det er en meget gammel skik. Mange har forsøgt at finde frøet, hvoraf juletræet grøde op, og sætter det i forbindelse med den romerske kalender, hvor juleaftensdag, den 24. december, bærer navnet Adam. Når Adams navn er knyttet til dagen for vor fejren af Jesus fødselsdag antydes netop båndet mellem dem, som det bliver skildret i en af middelalderens mest farverige legender:

Adam og Eva havde spist af kundskabens træ. Gud vendte sin vrede mod dem, og forviste dem fra Edens have. Ulykkelige og tunge af sorg og skam vandrede de ud af paradiset. Der havde jo været så dejligt. Der var nemlig altid blomster og fine frugter. Solen skinnede altid og menneskene blev aldrig gamle. De, som havde levet i paradiset, skønhed, var bange for det land, de gik ind i. Der var kun sten, sand, ørkener, hårdt arbejde, gråd og sorg. Kun et lysglimt blev tilbage for Adam. Ved deres sidste møde havde Gud nemlig lo-

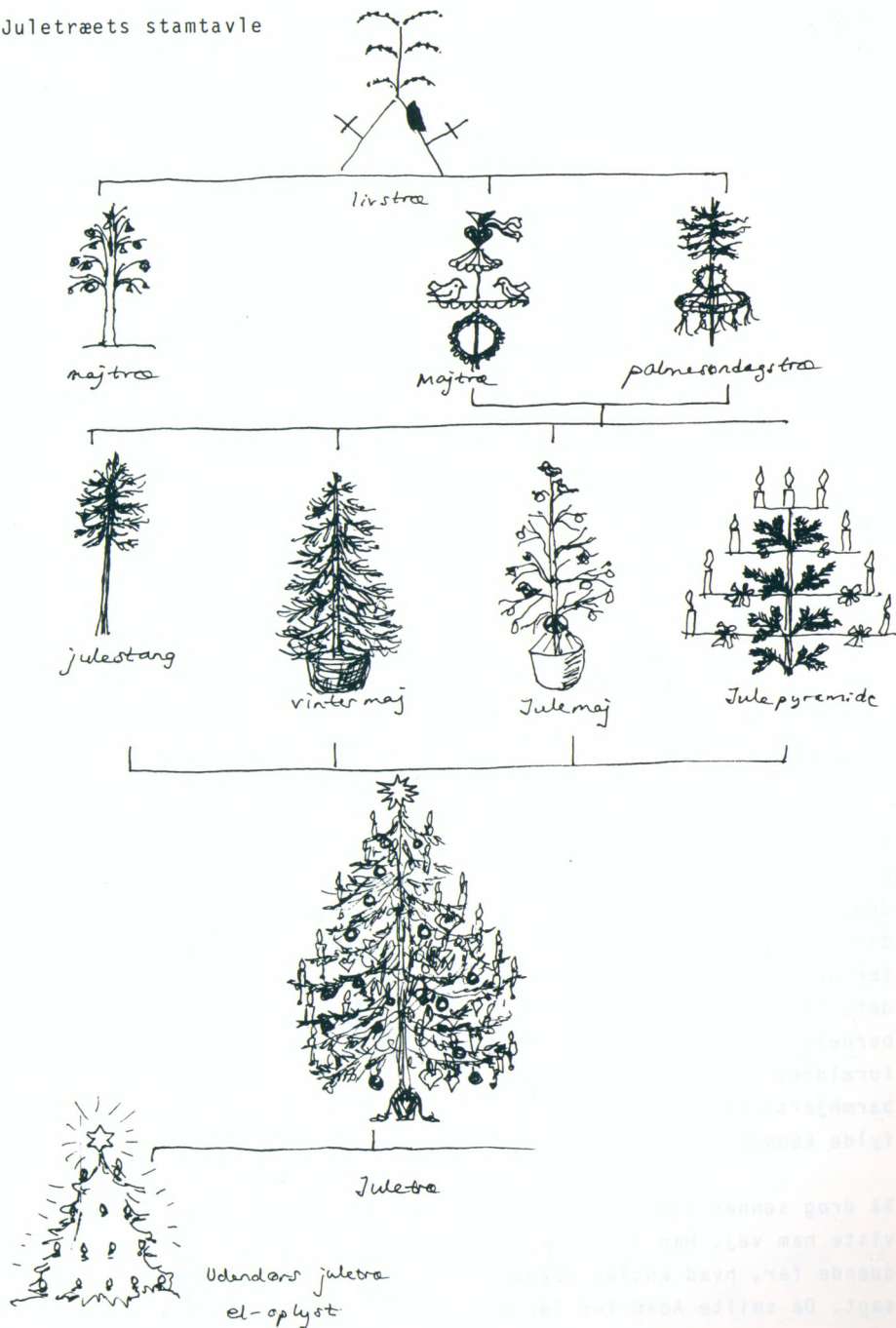
vet, at han engang ville få barmhjertighedens olie.

Årene gik. Abel blev myrdet af sin broder. Eva døde, og da Adam havde levet 932 år i Hebrons dal, kaldte han en dag på sin søn.

Du skal gå et ærinde for mig til keruben, der vogter livstræet med sit flammesværd. Du skal sige ham, at din fader er træt af livet og nu ønsker barmhjertighedens olie. Sønnen gik afsted og fulgte den vej, hans far havde fortalt ham. "Du kan ikke tage fejl," sagde Adam. "Du vil se visne spor i det frodige græs. Det er din mors og mine fodtrin. Vor synd var nemlig så stor, at hvor vi satte vor fod, kunne græs aldrig mere grønnes."

Efterhånden som sønnen kom længere mod øst blev landet frugtbarere, solens lys klarere. Fuglene sang, og luften var fyldt af blomsterdufte. Han gik og nød det hele, men så lagde en tåge sig over hele egnen. Sønnen faldt skrækslagen til jorden. Pludselig lød kerubens stemme tæt ved hans hoved. "Jeg kender dit ærinde, men endnu er tilgivelsens stund ikke kommet. Tusinde år må hengå, inden den port, der blev lukket ved din faders ulydighed, atter kan

Juletræets stamtavle

åbnes. Som pant på den tilgivelse der skal blive menneskeslægten til del, skal genløsningens træ gro op af din faders grav."

Tågen svandt. Sønnen mødtes af et vidunderligt syn. Et mægtigt træ med en vældig stamme rejste sig højt mod himlen. Der stod en sølvsky omkring træet, og det var som om, han så lige ind i himmerigs herligheder.

Tre gange kom tågen hen over egnen og atter hørte han englens røst: "Rejs dig og se!"

Han så nu igen det mægtige træ, men denne gang var øverst i dets top et lille barn, der strålede som solen og hvilede i skødet på en ung dejlig kvinde. Rundt om hende og barnet kredsede syv hvide duer.

For sidste gang sank tågen og englens røst lød: "Gå nu hjem. Jeg giver dig tre kærner med til din far. Når du om tre dage træffer ham, er hans liv næsten udrundet. Sig ham så, at du har set barnet, Guds søn, der soner dine forældres synd. Han skal bringe barmhjertighedens olie, når tidens fylde kommer."

Så drog sønnen hjem. De visne spor viste ham vej. Han fortalte sin døende far, hvad englen havde sagt. Da smilte Adam for første

gang efter uddrivelsen fra paradiset og udbrød: "Nu har jeg levet længe nok, tag nu, Herre, min sjæl.

Sønnen begravede nu sin far på en høj, der kaldtes Golgata. De tre kærner han havde fået af englen lagde han i den dødes mund. Hurtigt groede tre skud op. De blev aldrig særlig høje. De stod bare sådan fra Adams tid til Noa's, fra Noa til Abraham og helt hen til Moses - og da Moses en dag under togtet fra Ægypten slog lejr der, hvor de groede udbrød han: "Disse tre kviste er den hellige treenigheds afbillede!" Han trak dem op af jorden, tog dem med sig og plantede dem ved Tabors bjerg, inden han døde.

Nu stod de atter i tusinde år, til David blev konge og fik fortalt, at han skulle finde kvistene, der stammede fra paradiset og bringe dem til Jerusalem. Hos dem var nemlig en hemmelighed skjult, og Gud ville give alle mennesker evig frelse ved disse kviste.

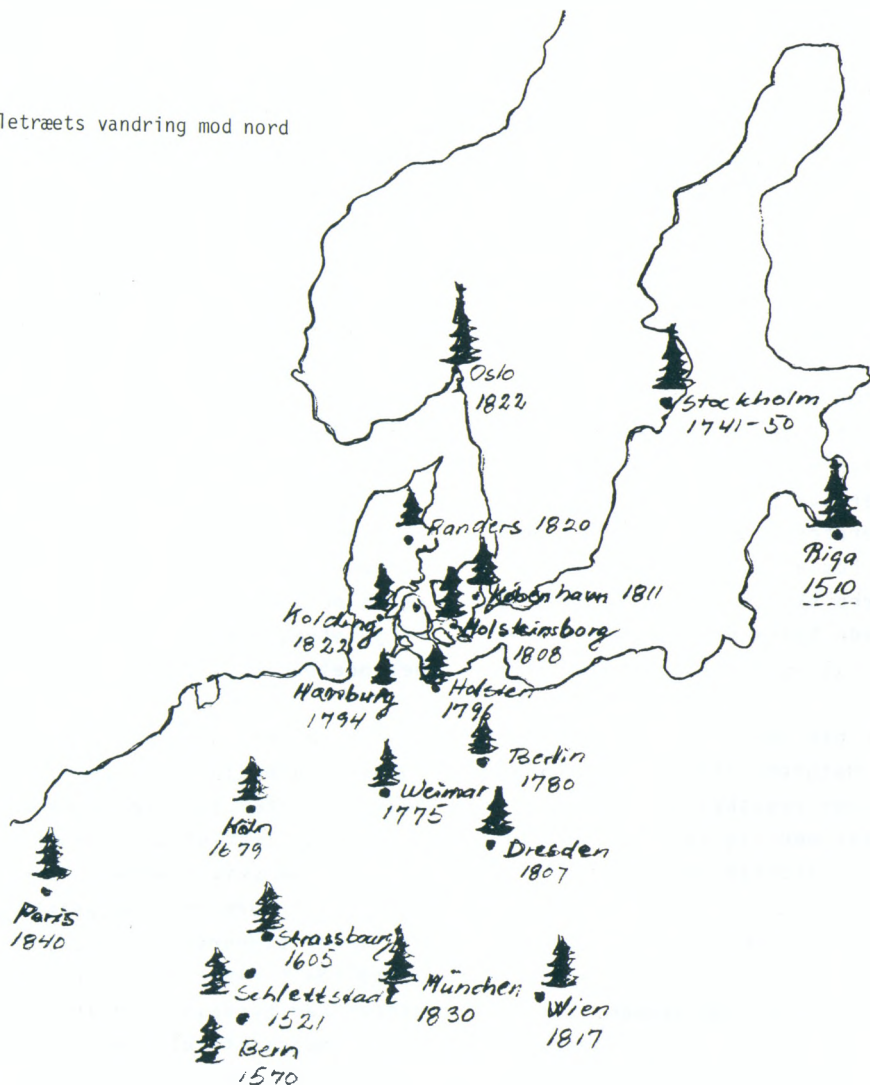
David fandt de tre små skud og lagde dem i et vandhul, for at de ikke skulle visne, indtil ham fik dem i jorden. Men da han næste morgen ville tage dem op for at plante dem, havde de allerede slået et rod. Han lod dem stå og byggede en mur op om dem, så de kunne gro i fred. De voksede sig store,

grenene filtrerede sig ind i hinanden og snart groede de sammen til et mægtigt træ.

Hvert år lod David lægge en sølvring om træet, som mærke for dets vækst.

Årene gik og Salomon blev konge efter David. Han ønskede at bygge et tempel til Gud. Bygmesteren manglede en bjælke til tagbygningen. Hans øjne faldt på det mægtige træ. Det ragede som en konge op over alle skovens træer. Træet

Juletræets vandring mod nord

blev fældet og hugget til, og den svære bjælke rejstes. Hver gang bjælken rejstes strakte den sig op, og med et brag faldt splintrede tømmerstokke ned om den. Det var, som om, der boede en personlig vilje i bjælken, og at den bestemt nægtede at følge bygmesterens planer.

Salomon blev utroligt vred, rev bjælken ned og lagde den i stedet for som gangbræt over Kedrons bæk. Der lå den i lang tid og blev næsten glemt. Men så en dag fik kong Salomon besøg af den fornemme dronning af Saba. På deres vandringer kom de til Kedrons bæk.

Salomon gik selv roligt over gangbrættet, men dronningen af Saba, der kunne se ind i fremtiden, så tømmerstokken rejst som et kors og verdens Frelser hængende på den. For at hindre den udåd at jøderne skulle korsfæste Guds søn, kastede Salomon bjælken ned i et dybt hul og dækkede den med jord.

Arene gik. De blev til århundreder. Naturens kræfter arbejdede, kraftige regnskyl kom og førte bjælken med sig mod Betseda dam. Omsider indtraf den påske, da Jesus dømtes til døden på korset. Tømreren og hans folk gik ud for at søge en passende bjælke. Da de kom forbi Betseda dammen, fik de øje på et stort stykke tømmer der flød omkring i vandet. De haledes

det i land og savede det i stykker og tømrede deraf korset.

Sådan lyder legenden om korset. Middelalderens mennesker søgte på den måde at forbinde livstræet og korset. I mange julespil, der fremstillede paradiset og syndefaldet, blev et stort udsmykket enebærtræ brugt til at forestille Edens have.

Ofte blev træet brugt som symbol på livets træ ved forskellige folkefester. Vi støder på navne som palmesøndagstræ - et pyntet grantræ, der palmesøndag blev båret i procession til kirken - julemaj, - en dusk enebærris med udklippe- de papirrosetter, vintermaj og julepyramide. Man fristes til at knytte en forbindelse mellem disse og vore dages juletræ, men teorien forekommer usikker, idet de første kendte optegnelser omkring det, vi i dag, forstår ved et juletræ, først dukker op i begyndelsen af 1500-tallet.

Der fortælles at en samling unge købmænd julen 1520 i Riga opstillede et pyntet juletræ på markedspladsen og lystigt dansede derom. En lignende skik fandtes i Bern 1570, hvor børnede i begyndelsen af januar plyndrede træet. I 1521 posterede byrådet i Schlettstadt vagter ved byskoven for at hindre privat hugst af juletræer. Fra samme by fortælles, at de fornem-

ste borgere i år 1600 pyntede byens juletræ. En beskrivelse fra 1605 giver et detaljeret billede af hjemmets juletræ:

"På juleaften rejser man i stuerne i Strassbourg et grantræ, derpå hænger man roser af mangefarvet udskåret papir, oblater, flit-terguld, sukker m.m." Selvom mange af de første beretninger drejer sig om forenings- eller by-juletræer må skikken formodes også at være udbredt i hjemmene. Sammenstil antagelsen med ovennævnte forbud fra 1500-tallet mod fældning af juletræer.

Juletræet synes nu at holde sig i Sydvesttyskland et par århundreder og er klart tilknyttet borgerskabet. Det blev også adelen og det højere borgerskab, der rejse- vant og åben for nye skikke, førte skikken med sig, og det første juletræ i Holsten omtales allerede 1796 på Wandsbeck slot. På herregården Holsteinsborg tændtes det første danske juletræ i 1808. Lensgreve Fr. Adolf Holstein havde fået sin uddannelse på tyske universiteter. Hans hustru, der kom fra et hjem stærkt præget af den tids romantiske tyske strømninger, havde pyntet træet. I København indførtes træet 1811 af den ligeledes tyskuddannede M. C. Lehmann og en københavnsk avis fra 1822 indeholdt følgende skildring: "De i Tyskland saa al-

mindelige Juletræer, der, behængte med alle slags Smaating, oplyses med Lys, og ere bestemte til at fornøje Børn i Julen, ere nu også komme i Brug i København, men paa fornemme Steder mere for Voksne end for Børn. Sidste Jul havde man saadanne Træer paa adskillige Steder. Træet behænges med alle Slags Fruentimmerstads som Shawler, Slør, Bijouteri etc. hvilke betegnes med Numre og uddeles efter samme, blandt Damerne i Selskabet."

De første juletræer i København vagte sådan opstandelse at de ofte forårsagede sammenstimlen på gaderne. Ja, det fortælles at man fremskaffede stiger til Lehmanns vinduer for at få et glimt af herligheden, - men gardinerne var trukket for, da man endelig nåede op.

Fra enkelte tyskprægede familier og dens omgangskredse bredte juletræskikken sig langsomt til borgerskabet, hvor den først blev almindelig omkring 1860. På landet fulgte præstegårdene hurtigt byens eksempel, men først ved århundredeskiftet blev bøndernes kultur så bypræget, at juletræet fra den tid må betragtes at have holdt sit indtog i de fleste danske hjem.

Afrikansk juleeventyr

Af Peder og Birgit Nielsen
Granhøj 1

"Hvad gør vi, hvis hun ikke er med flyet?" spurgte jeg Peder. "Intet!" sagde han, "for der er jo intet, vi kan gøre. "Mine ben ry-stede. Kort efter sagde Peder. "Hvad skal vi dog gøre, hvis hun ikke er med flyet?" "Det har du selv lige fortalt mig, intet!" svarede jeg. Denne lidt ejendommelige ordveksling fandt sted i Ouagadougou's lufthavn, fredag den 21. dec. 1984. Ouagadougou er hovedstad i Bourkina Fasso, et land i Vestafrika, beliggende lige syd for Sahara.

Hertil var vi nået på vores 7 måneders ekspedition i Nord- og

Vestafrika, og vi, det er Peder og Birgit samt vores søn Lars på 12 år. Vores datter Liselotte på 19 år skulle færdiggøre sin uddannelse og derefter støde til vores lille ekspedition, for at holde jul sammen med os og dele vores oplevelser de næste par måneder. Flybilletten var købt, før vi rejste hjemmefra 1. september, men vi havde aftalt, at vi skulle ringe hjem, når vi ankom til Ouagadougou. Så hun kunne vide, at vi var der parat til at modtage hende, og vi kunne være sikre på, at hun kom afsted som planlagt.

Hvor var vi dog naive at tro, at man kunne gå ind på et telegrafkontor i landets hovedstad, bestille et Hillerød nummer og komme

igennem. Vi sad på en hård træbænk og ventede i timer. Nej - forbindelsen til Europa fungerede ikke i dag. 3 dage i træk forsøgte vi, og opgav så, imens vi hele tiden forsikrede hinanden om, at alt var i orden. Selvfølgelig kom hun.

Nu stod vi så på udsigtsbalkonen i lufthavnen og rystede. Flyet, Liselotte havde billet til, dukkede ud af skyerne - landede - passagererne kom til syne. Hvor er hun? Der! - nej, der! - nej. Ingen af skikkelserne dernede på landingsbanen lignede vores datter. "Jeg tror, jeg besvimer!" sagde jeg. "Mor!" skreg Lars pludselig, "der er hun!" Og ganske rigtig, som en af de sidste dukkede Liselotte op. Gensynsglæden var enorm, og hun bragte hilsner og breve hjemmefra. Julegaver, julepynt og julegran, selveste julemanden kunne ikke have været mere velkommen.

Bourkina Fasso er, som de fleste lande i Vestafrika, muslimsk og fejrer derfor ikke julen. Så i Ouagadougou var der meget lidt, som mindede os om den forestående højtid. Solen brændte, og der var tørt og støvet overalt, temperaturen lå omkring de 35° i dagtimerne. Der var ikke et eneste juletræ, ikke en nisse eller et julehjerter. Vi havde fundet et supermarked i bymidten, hvor de fastboende udlændinge handlede.

Næsten alle hjælpeorganisationer er til stede i Bourkina Fasso, som er et af verdens fattigste lande.

Så, selv om størstedelen af landets befolkning absolut ikke har råd til at købe smør, ost, kager eller chokolade og den slags overflødige ekstravagance, vil man jo nødig som dansker, englænder eller franskmand undvære disse lækkerier.

Juleaftensdag startede vores juleforberedelser med indkøb af kød på det lokale marked, hvor slagterbutikken blot var en biks i det fri, og hvor fluesvømmen var tæt, selv om de handlende viftede ihærdigt med deres store forskærerknive, så man gruede for, at der røg en finger eller en næsetip, hvis man kom for nær.

Vi havde overvundet vores skræk for følgerne af at spise det kød, som friskslagt og ubeskyttet var lagt ud i solen, hvor det blev trampet mørt af fluefødter. Efter en tur i vores medbragte trykkojer, var alle bakterier tilsyneladende dræbt, og vi blev ikke syge - af det - en eneste gang. Videre til grøntsags- og frugtmarkedet, der bugnede af alskens frisk, eksotisk frugt og grønt. Derefter hen i supermarkedet, hvor man til ære for udlændingene havde julepyntet med plastikkugler og ku-

lørte lys. Her blev indkøbt dåse-rejer, kager, chokolade og fløde. Til slut fik vi en kold øl i stam-værtshuset.

Tæt ved markedet lå en lille bar, som vi havde udnævnt til vores stamværtshus. Her kunne man få en kold "tynd" øl, men den smagte dejligt, og kostede mindre end 1 krone, og det var herligt, at sidde på de umagelige stole på fortorvet og betragte det farve-rige, larmende skue, som et afri-kansk bybillede udgør.

Vi boede på noget, der mindede om en campingplads i byens udkant. Ouagadougou er en af de byer, som alle, der rejser rundt på egen hånd i Vestafrika, nødvendigvis må besøge. Derfor havde man indrettet denne plads, hvor vi for ganske få kroner i døgnet kunne bo i vores bil og telt. Her ved juletid var en del campere, så vi fandt en stilfærdig krog og rejste det telt, vi oprindeligt havde tænkt at bruge som læ for sol og vind. Nu skulle det være vores julestue.

Hjemmefra havde vi pakket en lille kasse med hjerter, flag og stjerner, der var også en juledug, servietter og lys. Teltet blev pyntet, og de små grangrene Liselotte havde medbragt, blev stukket i en flaske og pyntet, og derpå placeret på en omvendt

spand. Så synede det ligesom af lidt mere. Vi spiste avocado med rejer, oksekød med grønsager og til dessert frugtsalat med fløde. Det var et overdådigt måltid, selv en flaske fransk rødvin havde krydset Sahara i hel tilstand.

Båndspilleren bragte hilsener fra venner og familie gennem de bånd, Liselotte havde medbragt, men da vi nåede til julesangene, og jeg insisterede på, at vi alle skulle synge med, sagde børnene bestemt nej. De synes heller ikke, at vi skulle gå rundt om spanden, så vi nøjedes med at bytte gaver og se på lysene. Alligevel blev det en af de bedste juleaftener, vi har oplevet. Så langt væk hjemmefra føler man sig knyttet meget tæt sammen midt i alt det fremmed-artede.

Juledag havde vi besluttet bare at slappe af, nyde solen og hygge os. Det fik en brat ende, da jeg ved middagstid opdagede, at min lille skuldertaske var væk. I den lå vores pas, da man i de afrikan-ske byer altid skal have identi-fikationspapirer på sig. Tasken hang konstant på min skulder, og jeg ville have svoret, at det var mig umuligt at glemme den, eller at nogen kunne fravriste mig den. Jeg måtte have forlagt den i jule-travlheden. Vi ledte og ledte, hele landroveren blev endeventd, tasken var der ikke, men hvor så?

Vi var nærmest panikslagne. Der fandtes et dansk konsulat i Ouagadougou, som sikkert kunne skaffe os nye pas, men bare tanken om hvor besværligt det ville blive, den tid det ville tage og de problemer, som nye pas uden stempler fra ind- og udrejse, ville give os på vores videre rejse, slog os næsten ud. Vi begyndte at rekonstruere, hvor vi havde været dagen før, og nåede frem til, at det måtte være på stamværtshuset, jeg havde glemt tasken. Alle ind i bilen og afsted, og så hurtigt, som byens mylder af dyr og mennesker tillod det, nærmede vi os baren. Der så mistænkelig lukket ud. En del af Ouagadougou's forretninger holdt lukket juledag, sikkert en reminiscens fra den tid da landet var under fransk overherredømme. Og vores bar så altså meget lukket ud.

Så stor var vores glæde, da vi nåede derhen, og så en af barens tjenere sidde på en stol på fortorvet, og i favnen havde han min taske med passene intakte. På både hans og vores mangelfulde fransk fik han fortalt, hvordan han havde set min taske hænge på en stoleryg, da vi havde forladt stedet dagen før. Han havde skyndsom taget den i forvaring, og var helt sikker på, at vi nok ville komme og spørge efter tasken. Derfor havde han siddet her hele formiddagen. Vi kunne have kysset ham af glæde og lettelse, i stedet fik han den gode skilling, han sikkert havde håbet på og nok også foretrak. Vi hyggede os dobbelt resten af dagen efter den oplevelse. Anden juledag tog vi på elefantjagt, men det er en helt anden historie.

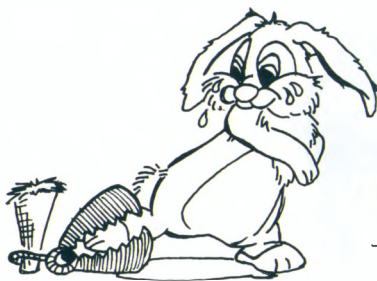

EN LILLE HISTORIE

ENGANG SKULLE EN LILLE
KANIN OVER OG BESØGE SIN
VEN NISSEN.

GLAD OG LYKKELIG HOPPEDE DEN AD BRÆDESKOVENS
STIER. MEN SÅ PLUDSELIG LÅ DER MIDT PÅ
STIEN EN LILLE MEN GOD
GULEROB. KANINEN STAND-
SEDE STRAKS OP OG
SKULLE NETOP TIL AT
SPISE GULEROBEN, DA
EN STOR OND TROLD PUTTEDE
EN POSE OVER HOVEDET PÅ DEN.
HELDIGVIS FOR KANINEN FUMLEDE TROLDEN BLØT OG
DET LYKKES FOR KANINEN AT UNOSLIPPE!

MEN AK OGVE'...! PÅ GRUND
AF DEN UHYGGELIGE OPLEVEL-
SE GLEMTE KANINEN RENT
AT SE SIG FOR; MIDT PÅ
STIEN HAVDE EN JÆGER
NEMLIG PLACERET EN FÆL-
DE SOM KANINEN KOM TIL
AT TRÆDE I, OG KLAP SAGDE
DET, SÅ VAR KANINEN FANGET.
TROLDENSOM VAR LØBET EFTER
KANINEN KUNNE NU UDEN DE
STORE PROBLEMER PUTTE DEN
I SÆKKEN!

MEN HELDIGNVIS FOR KANINEN HAVDE NISSEN SET, HVAD DER VAR SKET, SÅ DEN BESLUTTEDE STRAKS AT FOR-
 SØGE AT BETRI KANINEN FOR DEN ENDTE SOM TROWDE-
 MAD!!! SÅ, DA TROWDEN BE-
 GYNDTE AT GÅ HJEMAD, STILLEDE
 NISSEN SIG OP PÅ VETEN MED
 EN MEGET STOR SÆK. TROWDEN
 STANDSEDE OP, DA DEN NÅEDE
 NISSEN OG SPURTE?

- HVA' ER DU DOG FOR EN
 BETERLIG LILLE FYR?

- TEG ER EN NISSE, SVAREDE
 NISSEN. TROWDEN STOD OG

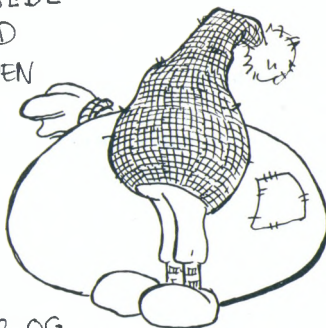
KIGGEDE PÅ DEN LILLE FYR OG
 DEN MEGET STORE SÆK OG SAGDE SÅ: - HVA' HAR SÅDEN
 EN LILLE NISSE I EN SÅ STOR SÆK?

- NOGET SOM DU ALDRIG KAN SPISE DIG IGENNEM! SAGDE
 DEN LILLE NISSE FRETDIGT.

- TEG HAR KUN EN SØLLE KANIN I MIN SÆK ... SKAL
 VI IKKE BYTTE?

- JOE..., SAGDE NISSEN: TEG KAN JO ALLIGEVEL IKKE
 SELV SPISE DET HELE, OG EN KANIN HAR TEG ALDRIG
 SMAGT SÅ HVORFOR IKKE?

OGSÅ BYTTEDE DE SÆK. TROWDEN BEGYNDTE SIG HJEM
 MED DEN STORE SÆK, MEDENS NISSEN HURTIGT
 BETRIEDE SIN VEN KANINEN. OG SÅDAN GIK DET TIL,
 AT KANINEN - TRODS TROWDE OG FÆLDER - KOM TIL AT
 BESØGE NISSEN. TROWDEN, SOM TROEDE, AT DEN
 HAVDE FÅET EN HEL SÆK MAD FOR EN KANIN..., TA
 DEN BLEV SNYDT, FOR NISSEN HAVDE FYLDT SÆKKEN
 MED INGENTING.

SLUT

TEKST OG TEGNING: RENE ESMARK

VORE JULESALMER

Kommenteret af Lisbeth Michelsen

I DENNE SØDE JULETID

Julesalmen "I denne søde juletid" er en af de største julesalmer vi har. Den spiller på det brede følelsesregister og er grænsesprængende i sit indhold. Det er den eneste af Brorsons julesalmer, som vi har uforkortet.

Hans Adolph Brorson (1694-1764) skrev ti sange til julen, som blev udgivet under titlen "Nogle julesange" (1732). Senere blev denne samling genoptrykt i den første store samling "Troens Rare Klenodie" (1739), der indeholdt 257 salmer. Brorsons salmer har en mystisk, inderlig og personlig tone, der sammen med det musikalske ordvalg, blandt andet påvirket af Højsangens stil, giver dem plads blandt det smukkeste og uforgængeligste i dansk lyrik

I DENNE SØDE JULETID er besynderlig og imponerende i sin helhed, ikke mindst når vi tænker på, at salmen er et rent lyrisk digt, dvs. udtrykker følelsen direkte i skiftende billeder.

Salmen har ingen fortælling, intet gennemført billede. Hvad er det da, der sammenknytter denne lange salme til en helhed? Det er juleglæden. En juleglæde, som Brorson tilkæmpede sig på trods og tværs af alt det, der i hans liv overskyggede juleglæden.

En tysk præst i Flensborg tillagde salmen så stor betydning, at han hævdede:

"Bare for at kunne forstå og synge denne salme lønner det sig at lære dansk."

H.C. Andersen citerer det sidste vers (vers 7) i slutningen af hans juleeventyr om "Det gamle egetræs sidste drøm". Brorson føjede vers 7 til de oprindelige seks vers og knyttede dermed tilbage til salmens første vers, som har en jublende indgang, der altid vil karakterisere en rigtig kirkesalme.

Mel. Et lidet barn så lysteligt.

I denne søde juletid
tør man sig ret fornøje
og bruge al sin kunst og flid
Guds nåde at ophøje;
ved ham, som blev i krybben lagt,
vi vil af ganske sjælemagt
i ånden os forlyste;
din lov skal høres, frelsermand,
så vidt og bredt i verdens land,
at jorden den skal ryste!

En liden søn af Davids rod,
som er og Gud tillige,
for verdens synders skyld forlod
sit lyse himmerige;
det var ham svært at tænke på,
at verden skulle under gå,
det skar ham i hans hjerte;
i sådan hjertens kærlighed
han kom til os på jorden ned,
at lindre al vor smerte.

Vor tak vi vil frembære da,
endskønt den er kun ringe,
hosianna og halleluja
skal alle vegne klinge;
Guds ark er kommen i vor lejr,
thi synger vi om fryd og sejr,
mens hjertet sig kan røre;
vi synger om den søde fred,
at Helvede skal skælve ved
vor julesang at høre.

Gud er nu ikke længere vred,
det kan vi deraf vide,
at han har sendt sin Søn herved
for verdens synd at lide.
Det vorde vidt og bredt bekendt,
at Gud sin Søn for os har sendt
til jammer, ve og våde;
hvo ville da ej være fro
og trøstigt lade alt bero
på Guds, vor Faders, nåde!

Som natten aldrig er så sort,
den jo for solen svinder,
så farer al min kummer bort,
når jeg mig ret besinder,
at Gud så hjertens inderlig
af evighed har elsket mig
og er min broder vorden;
jeg aldrig glemmer disse ord,
som klang i engles julekor:
Nu er der fred på jorden!

Og blandes end min frydesang
med gråd og dybe sukke,
så skal dog korsets hårde tvang
mig aldrig munden lukke;
når hjertet sidder mest beklemt,
da bliver glædens harpe stemt,
at den kan bedre klinge;
og knuste hjerter føler bedst,
hvad denne store frydefest
for glæde har at bringe.

Halleluja! vor strid er endt,
hvo ville mere klage!
hvo ville mere gå bespændt
i disse højtidsdage!
Syng højt i sky, Guds kirkeflok:
Halleluja! nu har jeg nok,
den fryd er uden lige!
Halleluja, Halleluja!
Guds Søn er min, jeg går herfra
med ham til Himmerige!

Biskopper dengang

Brorson blev præst i fødebyen Randrup i 1722, senere flyttede han til Tønder. I 1737 blev Brorson provst i Ribe og nogle år senere blev han bispeviet samme sted.

Hans Adolph Brorson.
Malet af Johan Hörner
(udsnit; Frederiks-
borg).

Biskop Johannes Johansen

Biskopper nu

Også nutidens biskopper forsøger sig med salmedigtning. Biskoppen i vores eget stift, Helsingør Stift, er en meget flittig og dygtig salmedigter. Biskop Johannes Johansen har bl.a. skrevet denne lille julesang.

DEN LILLES JULESANG

Du ligger i krybben,
et leje af strå.
Den største i verden,
bli'r en af de små.
Du såede stjerner,
som var de kun frø.
Nu tørrer Maria
dit hoved med hø.

Fra panden hun fjerner
det størknede blod.
Hun tørrer din hånd,
og hun tørrer din fod.
Du kæmped' for livet
den nat, du blev født.
Og livet blev evigt,
fordi du har blødt.

Nu skryder et æsel.
Nu brøler en ko.
Blandt kvæget i stalden
Gud Herren må bo.
Så dybt du dig bøjed',
så højt op du før,
at nu kan du følge
gudsbarnet på jord.

Jeg be'r Herre Jesus,
bliv hos mig i nat.
Du såede stjerner
som blomster i krat.
Du er i det lave.
I krybben du lå.
Du henter til himlen
engang dine små.

"Away in a Manger",
Martin Luther 1530?
Dansk ved Johannes Johansen

Chr. IV »monolog«

Fremført af skuespiller Ove Verner Hansen ved "Venskabsbystævnet" i august 1988.

Her stå jeg så igen ved mit så vidt berømte slot
der ligervel - som jeg - har klaret alle Zeitumstände.
Det ligner immervæk sig selv - fra dengang jeg var drot
skønt meget blev forandret och fortabt den gang det brændte.
Det kaldes nu - har jeg erfaret just - for er "musæum"...
det est såvidt jeg vide - et historisk mausolæum
hvor folk af alle lag - kan snuse til den atmosfære
her stadig est af kongemagt - og Christian den fjerde.

Da man nu kalde dette herrens år for mit herhjemme
så lytter jeg som førendhen - verliebt til folkets stemme
og letter lidt på låget på min tunge sarkofag
og genopstår og møder for at hilse jer "Goddag".
De 23 børn jeg fik - dem fik jeg med 5 kvinder.
De 12 - dem fødte Kirsten Munk - så alle kender hender.
Hun bar på børn og byrder - der var svære nok at bære
og derfor kaldte hun mig immer: "Christian - lad være".

For ret at være forberedt på mødet her med venner
fra Nordens rige riger - og fra de diverse ständer
så fik jeg digre værker hvori folk, jeg inte kender
har endevendt mit lange liv med lyst - i alle ender!
Men der er ikkun få der har behandlet mig begavet.
Det meste ere nyt for mig - det har jeg aldrig lavet,
det harmer mig at se, hvad små disciple nu skal lære:
"Kong Christian stod ved højen mast" - Kong Christian "Den svære".

De folk der skrev, hvad jeg har bygget - est jeg inte sur på.
Det er jo svært at løbe sur i mine byggerier.
For næsten hver en teglsten - har jeg sat min signatur på
- og resten reklamerer for diverse bryggerier.
Fra femtehundred'otteog firs - til seksten ott'ogfyrre
stod jeg til rors - men havde alting på det næsten tørre.
Som konge fik jeg ikke- verdens bedste karriere.
Alligevellder kalder I mig: Christian - den kære!

De brødrefolk jeg nær fik splittet - er nu samlet sammen.
jer drotning står på langrends-ski med "møsse" på - ved Drammen.
Og Norges drot han har med møje nedlagt Elverhøjen
og sejlet over Tryggevalde - trygt i underkøjen.
Sådan kan monarkiet stadig samle Nordens Tande
og vise havet trods på trods af visse hvasse vande.
Jeg er så rørt at rørelsen er næppe til at bære.
Een tåre flyder når I viser Christian - den ære.

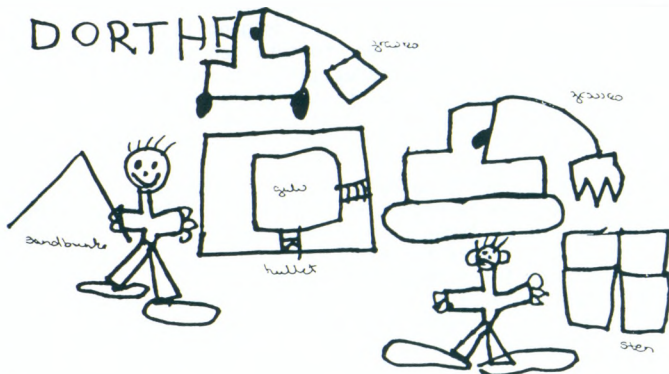
Et rygte siger mig, at alle kloge folk de ved
min styrke den var klogskab - med en vis - eenfoldighed.
Nu ser man soleklart jeg ikke var et klap forløjet
og jeg så klart på Nordens vel - på trods af lap for øjet.
Jeg bygged' Eders fremtid - mens jeg stod i røg og damp-bad
hvor jeg blev kåd og våd, udødelig - og kampglad.
Så førend jeg forsvinder og forskanser mig bag Skansen,
får i en kærlig hilsen hver - fra Eders kong Christiansen.

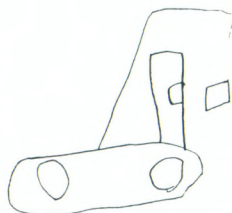
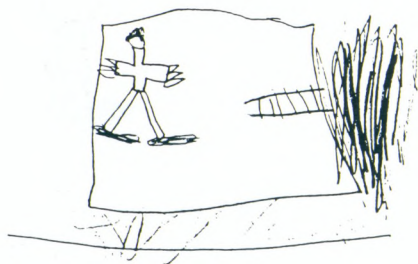
Af Ida & Bent From

Da sognegården blev til

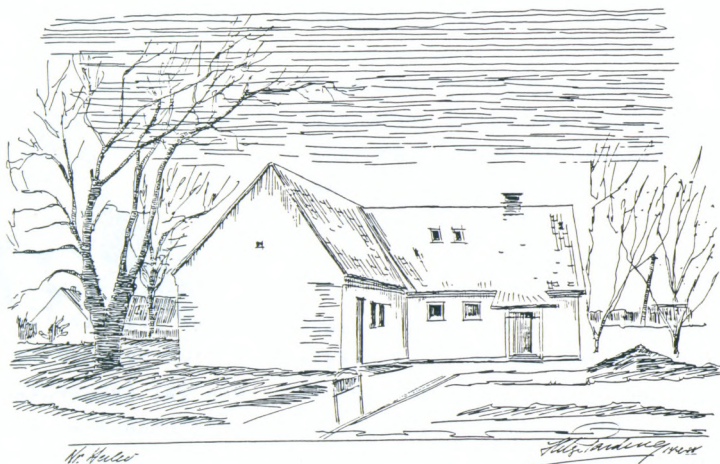
Fortalt i tegninger af børn fra
Nr. Herlev Børnehave efter ugentlige
"besigtigelser" af byggeriet.

DORTHE

NIKOLAJ 29/10

Sognegården set af Helge Parding.

En rigtig julehistorie

Af Jens S Jensen

Der var engang - sådan begynder næsten enhver historie! Sådan begynder denne her ikke, for denne historie er fra vore dage. Det skete for et årstid siden, og så er det slet ikke nogen rigtig historie, men noget, som virkelig er sket - det er ganske vist - og som har sit udgangspunkt her på vores egn.

Se, syd for byen ligger to små landsbyer. Landsbyer som har alt, hvad landsbyer skal have. Gamle gårde med bindingsværk og stråtag. Nye gårde med tegltag, små takkelige huse med urtehaver, græsplæner og buske med de aller-smukkeste blomster. Der er køer, der er heste, der er rideskoler og gadekær. Der er børn i landsbyerne, og der er gamle, og der er unge, og folk, der er lidt ældre. Over det alt sammen er der en velsignet ro, som solen, vinden, regnen og snevejret er med til at understrege året igennem.

Lige midt mellem de to landsbyer ligger den dejligste skov. Også i den er der, hvad der skal være i en skov. Går du tur deri, kan du se gamle, knudrede egetræer, store, flotte bøge og de yndigste

små graner, der enten venter på at blive store graner, som vinden vil kunne suse i, eller blive juletræer med rigtig levende lys, der kan spejle sig i enhver barnesjæl. Du kan også møde dyr i skoven: Rådyr, hare, ræve, fasaner og den smukke skovskade. Ellers du kan måske være heldig og se et egn, der med sin lange, buskede hale muntrer sig imellem grankogler eller samler nødder og agern og gemmer dem bort til vinteren.

Midt i skoven er der en kæmpehøj - også som en rigtig kæmpehøj skal være - omkranset af store, grå sten og med en stor sten på toppen. Omkring den vokser fire store bøge, der her i efterårstiden har bredt det dejligste tæppe af blade ud over det hele.

Men se, kæmpehøjen er andet end en almindelig kæmpehøj, for dybt inde i den er der den yndigste lille lejlighed, og her bor en hel

skovnissefamilie med nissefar og nissemor og syv af de dejligste nissebørn, man kan se blandt skovnisser. Alle skovnissebørnene er opkaldt efter skovens træer. Det syntes nissemor nu bedst om, og af de syv børn var der et tvillingepar, en dreng og en pige, og de hed henholdsvis Nisse Eg og Nisse Ene, og det er om dem, denne historie handler.

Skovnisseren er meget langt ude i familie med julenissen, men er helt anderledes. En voksen skovnisser er sjældent over 12 tommer høj, og deraf kan man regne ud, hvor stort eller lille et nissebarn er. De går klædt som almindelige nisser. Kun er deres hue utrolig stor, den er så stor, at hvis det bliver rigtig koldt, kan de bruge den som sovepose.

En tidlig efterårsdag først i november måned var Nisse Eg og Nisse Ene ude at lege i skoven. De var der hver eneste dag. Nissefar og nissemor bekymrede sig ikke derom, for de kom altid hjem, når mørket krøb frem, og solen gik ned.

En dag fandt de to nissebørn, at en gran, som de ellers legede i hver dag, var blevet fældet, og dermed var også den dejlige hule borte, som de havde bygget tæt inde ved stammen af tørt græs og pyntet med fuglefjer. Selv om de var kede af det, så bevirkede det,

at træet nu lå ned, at der fremkom nogle helt utrolige muligheder for leg mellem grenene.

Pludselig kom der mennesker. Eg og Ene blev så forskrækkede, at de for ind i deres gamle hule ved træstammen og gemte sig. Men der skete noget mærkeligt. Alle grenene blev snøret tæt ind til stammen. Træet blev båret ud, læsset på en kæmpestor lastbil. Eg og Ene sad stadig i deres hule. De turde ikke andet, og selv om menneskene talte højt om, at træet skulle til Island, ja, så troede Nisse Eg ganske bestemt, at det var et sted nede ved mosen, hvor han selv havde set, at der var kommet is på vandet til morgen. De to nissebørn blev trygt siddende i deres hule. Det kunne der i hvert fald ikke ske noget ved, sagde Nisse Eg. - Han var dreng, og han mente, at han var den kloge.

Og lastbilen kørte og kørte. "En stor omvej til mosen!" tænkte Nisse Eg og blev lidt betænkelig. Endelig standsede bilen, og træet blev løftet af og op på noget så stort, at hverken Nisse Eg eller Nisse Ene havde set noget lignende. "Det må være et skib;" konstaterede Nisse Eg. Sådan et havde han læst om i Nissetidende, men han havde aldrig rigtig troet på, at der fandtes noget så stort, og da slet ikke i mosen. "Jeg

tror nu ikke, det er mosen, dette her," sagde Ene lidt bekymret. "Der er ingen træer og ingen ænder, kun måger, og så er der alt for mange biler. Lad os gå ind i hulen." Hun var lidt bange og tog Eg i hånden. "Vi skal nok klare det, Ene," sagde Eg trøstende. Selv var han nu også en smule bange, men han ville ikke vise sin søster det, for han var jo en dreng, og sådan noget viser drenge ikke.

De sad længe tæt ind mod hinanden i den lune hule og sagde slet ikke noget, men tankerne gik hjem til granhøjen og den lune seng. Så tog de deres huer af og krøb ned i dem og faldt i søvn. Natten gik, og da solen stod op, var de langt ude på havet. Nisse Ene vågnede først og stak hånden ud af huen og ruskede i Nisse Eg. "Vågn op Eg, jeg er så forfærdelig sulten!" Eg vågnede med det samme og huskede straks, hvad der var sket. "Jeg skaffer noget mad," sagde Eg, men han anede ikke, hvorfra han skulle skaffe det. Han krøb ud af hulen, klatrede ud mellem grenene og stak hovedet frem af grenene med hue og det hele.

Se, ombord havde man en kok. Han var stor og tyk og utrolig dygtig. Han havde kun én fejl, han længtes altid hjem. For at dulme længslen drak han hver morgen to

store glas brændevin, og de gjorde ham en smule omtåget. Da Nisse Eg stak hovedet ud mellem grenene, kom kokken netop gående med kaptajnens morgenmad. Da han så den lille fyr mellem de grønne grene, blev han så forskrækket, at han tabte kaptajnens morgenmad lige ned i træet. "Nej, nu tør jeg ikke drikke mere," sagde han højt. Jeg vidste, at man kunne se hvide mus, men nisser, det havde jeg ikke troet.

Nede i træet sad Nisse Ene og guffede i sig af kaptajnens mad. "Hvor er du dygtig og modig," sagde Ene og så beundrende på Eg, der sad med munden fuld." "Ja, jeg er," sagde Eg, selv om han ikke helt forstod, hvordan det hele var gået til.

Og så sejlede de i mange dage. Nætterne blev længere og længere,

jo længere de kom nord på, og dagene blev kortere og kortere. Så, endelig en tidlig morgen kom de til en havn. Skovnisserne blev i deres træ og var meget spændte på, hvad der nu ville ske.

Grantræet blev løftet i land, og mange børn og voksne bar træet gennem den lille by og hen til torvet. Her rejste de det. Løste grenene op og hængte lys på grenene, og de opdagede slet ikke den lille hule inde ved stammen, hvor skovnissebørnene sad.

Hurra for træet, råbte de allesammen. Et utroligt smukt træ, det må være en vidunderlig skov, det kommer fra. De to små nissebørn sad inde i deres hule og nikkede bekræftende, og så faldt de i søvn midt i alle festlighederne.

Da de vågnede næste morgen, klatrede de ned fra træet og så sig forundret omkring. Den lille by var omgivet af store bjerge på alle sider undtagen der, hvor havnen lå. Byen bestod af ene små huse, og hver for sig var de malet i de skønneste farver. Nede i havnen lå den ene store fisketrawler ved siden af den anden. Overalt lugtede der af fisk. Det var i grunden ikke så mærkeligt, for alle i den lille by havde et eller andet med fisk at gøre. Af og til kom en hest forbi. Den gik så underligt, slet ikke som hestene

hjemme ved skoven, synes de to nissebørn og var lidt bange.

Vi må finde en skov, sagde Nisse Eg og tog Ene i hånden, ikke alene for at hjælpe hende, men når han kunne mærke Ene's hånd, var det hele ikke så slemt.

Og så travede de på deres små ben ud af byen. - Men der var slet ingen skov. De gik og de gik, lige til det blev næsten mørkt, da fandt de et sted, hvor der hang

en masse fisk til tørre. "De lugter," sagde Ene og holdt sig for næsen. "Ja, føj," sagde Eg, "men lad os blive her for natten, vi kan kravle ned i en af de sække, der står her, selv om der er tørret fisk i den, kan vi vel nok klare det." Og derved blev det. Og de kravlede ned i sækken og krøb ind i deres huer, og så sov de.

Næppe var de faldet i søvn, før nogle mænd kom. De bandt for sækkene, læssede dem på lastbiler og kørte dem til lufthavnen. For se, en sådan har alle byer på det nordlige Island.

Sækkene kom ombord i et fly, og mens de to nissebørn sov nok så trygt, fløj maskinen her til vores land. Sækkene blev taget ud af maskinen, blev fordelt til fiskehandlerne, og en af sækkene kom her til vores by. De tørrede fisk blev taget ud og lagt i fiskehandlerens kølerum, og sækken blev lagt til side. Men netop i denne sæk havde Eg og Ene gemt sig. De to nissebørn var nu så forvirrede og så bange, og de troede næsten, at deres sidste dag var kommet.

Senere på dagen skulle fiskehandleren i skoven for at hente grønt til julen: "Tag sækken med!" sagde hans kone. Hun var så praktisk. Det gjorde den gode fiskehandler så. Han satte sig ud i bilen og kørte til skovs. Da han kom derud, gjorde han holdt ikke ret langt fra gravhøjen. Han smed sækken på jorden, mens han gav sig til at samle kogler og ris i skovbunden.

I samme øjeblik, sækken landede på jorden, og duften af skov trængte ind i den, var de to nissebørn klar over, hvor de var. De var ikke sene til at smutte ud af sækken, og så stod de igen i deres velsignede skov. "Kan du se, jeg fik dig hjem, Ene," sagde Nisse Eg og brystede sig. "Ja, men hvordan? Se, det må du fortælle Nissefar og Nissemor, for jeg kan se, at de står oppe ved den store sten ved indgangen," sagde Ene. Og så for de op til gravhøjen, og det kan nok være, at der blev glæde i nisseboet den dag og den hele nat. Eg og Ene fortalte og fortalte, snart lo de allesammen og snart græd de. Men til sidste kom nissemor og bar Eg og Ene i seng, puttede dynen godt ned omkring dem, og mens nissefar og nissemor og alle ungerne så på, faldt de to små udenlandsfarere i søvn.

Udenfor i skoven begyndte julesneen stille at falde, men i rævens hule, i egernets rede og mellem rådyrene og harene gik snakken, for de havde alle lyttet til nissebørnenes beretning og syntes, at de sammen med skovnisserne havde oplevet hele den spændende rejse.

Jul på Færøerne

Af Tonie

Når man taler om Jul, taler man næsten altid om traditioner! Sådanne og sådan gør vi altid fordi... Den rigtig gode gammeldags jul bringer de fleste af os i det romantiske hjørne. Hvad er en jul uden et gammelt velkendt juleeventyr. De velkendte julesalmer eller en beretning, om hvordan man gjorde i gamle dage. Dette skal være en fortælling om, hvordan man holdt jul på Færøerne - et lille øsamfund i det danske rige - i gamle dage. Det var dengang, man ikke havde elektricitet, telefon eller radio, og det er faktisk ikke så længe siden.

De ældste folk på Færøerne bruger stadig udtrykket "millum jölanna". Nogle steder regnede man "millum jölanna" til være fra 1. juledag til den 20. juledag, andre steder, sagde man, det var fra 1. juledag til 13. juledag. "Millum jölanna" var julen, så længe varende højtiden.

Inden julen begyndte, måtte alt arbejde være fra hånden. I højtiden skulle alt ligge stille. Som julen nærmede sig var der rundt omkring mere og mere hastværk med at få arbejdet færdigt, for blev man ikke færdig, var der fare for at få juletrold. (Det var den største skam for en kvinde).

Juletrold fik den, som ikke havde påbegyndt arbejde af mandeklæder færdigt til tiden. Vidste de unge drenge om en kone, der sad og kæmpede med at få et håndarbejde færdigt, brugte de alle midler for at få hende væk fra det. Lykedes det, og var hun ikke så vaks, at hun tog håndarbejdet med sig, var det væk, når hun kom tilbage. Dette var dog ikke tilladt, før fristen for at få håndarbejdet færdigt var udløbet.

Konen kunne nu skælde og smælde, så meget hun lystede. Håndarbejdet var og blev væk. Om eftermiddagen juledag, når denne kone var inde, kom håndarbejdet sammenbundet med en tre stykker tørv dinglende ned igennem røghullet i taget. Nu lo alle, undtagen den kone håndarbejdet tilhørte, hun både græd og skældte ud. Drengene på taget firede trolden ned, så konen næsten kunne nå den, men når hun greb efter den, blev den hurtigt trukket uden for hendes rækkevidde. Således fortsatte legen, til drengene ikke gad mere, og konen fik sit håndarbejde tilbage. En kone, som fik sådan en oplevelse, skulle nok vogte sig for at være for sent på den fremover.

Juleaften gjorde man det sidste rent indenfor. Ude fortsatte alt arbejde som sædvanligt. Det var en tradition mange steder, at mændene juleaften tog ud for at fan-

ge sig en frisk julefisk. Juleaften var ikke en højtidsdag på Færøerne - her er det en ny skik at gå i kirke juleaften - men i hjemmene holdt man bønne møde med salmesang efter aftensmaden.

Julen skulle være lys og hyggelig og selv om det var dyrt, var det en fast tradition, at lys skulle brænde hele julenatten. I nogle huse sad man oppe hele julenat - især konerne. 1. julemorgen ønskede man hinanden god jul, og i en meget højtidelig stemning begyndte man julen med god mad til morgenmad, og ikke sjældent sang man også en salme. I de bygder hvor man havde en kirke, gik man i kirke to gange i løbet af dagen. Anden gang var om aftenen, når lyset blev tændt. Det var meget højtideligt. Kirken var oplyst af mange lys, og for børnene var den oplevelse lige så spændende som at få julegaver. Julegaver er iøvrigt blevet indført på Færøerne ret sent.

Første juledag var en stille dag, hvor man var hjemme hos sig selv og læste i de bøger man ejede d.v.s. bønnebøger, prædikebøger eller biblen. I de fleste hjem blev der også sunget salmer.

Anden juledagsaften var en livlig festdag. Hvis det da ikke var søndag tredie juledagsaften, var anden juledagsaften danseaften,

hvor ung som gammel mødte op. Så blev der danset og festet til den lyse morgen. Denne skik bliver stadig holdt i hævd. Anden juledagsaften var specielt festlig i de bygder, som var "julebygder".

På Færøerne var bygderne i gammel tid delt op i "julebygder", "nytårsbygder", "trettedebygder" og "kyndemessebygder". Til disse bygder kom familie, venner og folk i nabobyerne rejsende. Feststemningen blev forstærket af gensynsglæden og mangen en hyggestund var med udveksling af nyheder fra resten af Færøerne.

Betingelsen for at være en "julebygd" var, at man havde en kirke. Men det at man havde en kirke, gjorde ikke automatisk bygden til en "julebygd". Viðareíði er f.eks.

en "nytårsbygd", selvom de har en kirke.

I en "nytårsbygd" blev der gjort noget særligt ud af nytårsaften, og folk kom rejsende til udefra, for at deltage i højtidelighederne. På denne måde var der et lystigt rejseliv i juletiden. Man kunne tage hjem til sin fødebygd til f.eks. nytår (hvis det var en nytårsbygd) og møde familie og venner fra barndomstiden, som måske også var hjemme på besøg.

I juletiden dannede mange unge par, og i Tjørnuvik, som var en "kyndemessebygd", havde man et spil som kaldtes "kásta kráku" (kaste krage). Det var et spil for de ugifte. Ville man kaste krage, måtte man ikke sige et ord efter aftensmaden dagen før kyn-

delmesse. Kyndelmessेमorgen skulle man så stå tidligt op. Uden at sige noget og uden at spise noget skulle man tage en sten, et ben og et reb og gå ud. Udenfor skulle man prøve at få øje på en krage. Når man fandt en krage, skulle man så gøre følgende: først kastede man stenen efter kragen og sagde: Eg kasti stein til ongun mein, (jeg kaster sten ingen til skade). Dernæst kastede man benet og sagde: Eg kasti bein, ber tað væl heim, (jeg kaster ben få godt det hjem), Tilsidst kastede man tovet og sagde: Eg kasti torvu nu er krákan hörvin, (jeg kaster rebet nu er kragen væk).

Satte kragen sig nu på et hustag, skulle man få sig en mage fra den familie, som ejede huset. Fløj kragen ud og satte sig på en mark, skulle magen komme fra den familie, som ejede marken. Men fløj kragen afsted, til man ikke mere

kunne se den, skulle magen komme fra den retning kragen fløj. Dette var et spil, som både unge piger og mænd deltog i.

Ja, julen på Færøerne var en god blanding af tro og overtro. Det var og er et meget religiøst samfund, men samtidig fyldt med rester af de hedenske skikke man havde før.

Apropos hedenske skikke! Juletræet er først for nylig kommet til Færøerne. Det første juletræ på Viðareidi var lavet af et kosteskaft. hvorpå der var monteret træbøjler, så man kunne hænge pynt på det. Det var meget populært, og blev brugt i mange år.

Det var en lille smule om den Færøske jul før i tiden. Jeg håber, I fandt det underholdende og hermed ønskes alle i Danmark en god jul.

ONKEL JØRGENS BØRNEOPGAVER

Skjuggebilleder.

Hvilke dyr får du her frem ?

G A D E R

3. Jeg ejer hverken mund eller tunge,
jeg har ej heller ånde og lunge,
du hører ingen lyd eller tone fra mig,
dog taler jeg ofte og længe med dig.
4. Hvorfor står en stork på ét ben ?
5. Hvornår kan man bære vand i et net ?
6. Hvor mange blødkogte æg kan et barn
spise på fastende hjerte ?

7. R E B U S

8. L O G O G R I F

3 7 8

Ingen mig undvære kan,
hverken kvinde eller mand.

5 6 7 8

Hist er jeg lille, her er jeg stor,
findes rundt om på den hele jord.

8 7 3 4 1

Disse man finder, hvorhen man skal,
tit endogså i overtal.

1 2 3

På træet jeg sidder og skinner så smukt,
dog solen kan hurtigt mig jage på flugt.

1 2 3 4 5 6 7 8

Sonnen her forfatter var.
Fader politik jo drevet har.

9

Tikserbillede.

Hvad er det, Storken søger efter ?

Løs mindst 7 af opgaverne
og send løsningen til:

Jørgen Sandberg
Helledammen 12

senest den 4. januar 1989.

Der er en præmie på
frugt/slik for 50 kr.

Jul på hospitalet

Af Claes Holmgreen

I det tidlige vintermørke faldt sneen tæt og tungt på provinssygehusets tag, og månen skinnede. Alt så stille og fredeligt ud, men indefor herskede en næsten febrilsk travlhed; der var jo kun tre dage til jul!

Lille fru Larsen betragtede glad sygeplejerskerne, der hængte små grankviste og papirhjerter op på stuen. Det var skam pænt af dem, men HUN skulle heldigvis hjem til jul!

De fleste patienter, der lå på afdelingen, var raske nok til at tage hjem, hvis bare nogen kunne passe dem, og fru Larsens søster kom fra Kolding, så de kunne holde jul sammen for første gang i 23 år.

Hvor hun dog glædede sig!

Det skulle blive rart at fejre jul som i gamle dage; med andesteg, brunede kartofler og rødkål. Og søsteren var heldigvis rask og rørig, så hun kunne sagtens hjælpe fru Larsen med det fornødne. Fru Larsen var indlagt for en lille skavank, der gjorde, at hun ikke kunne være alene i sit hjem, men hun blev snart rask, havde

overlægen sagt. Og hjem til jul, det ville hun altså!

Selvom personalet var søde og kun ville det bedste, ville det ikke være særlig hyggeligt at fejre jul sammen med de andre patienter, der alle var så syge, at de ikke kunne synge med på de gamle smukke julesalmer, eller bare lå bevidstløse hen.

Næh, en rigtig jul blev fejret i et hjem!

Den smukke, unge sygeplejerske Ewa Brandt kom ind på stuen og spurgte smilende: - Goddag fru Larsen, hvordan har De det i dag? Nu skal De jo snart hjem og fejre jul.-

-Tak Ewa,- sagde fru Larsen - Jeg glæder mig som et lille barn, jeg har jo ikke set min søster siden svogers begravelse. Men hvordan med Dem, Ewa? Hvordan skal De holde jul?-

Ewa Brandts øjne strålede. -Jo- sagde hun, -min forlovede kommer fra Hillerød og tilbringer julen her. Han er reservelæge deroppe, ved De nok.-

-Ja, det er vel nok dejligt for sådan to unge mennesker at få lov til at holde jul sammen. Men hvad skal De have at spise?-

-Jeg har købt det hele ind- sagde Ewa, - han skal få en andesteg,

hans egen mor ikke kunne have lavet bedre. Og risalamande, og en mandelgave der nok vil overraske ham!-

Fru Larsen smilede varmt. Hvad de unge mennesker dog ikke fandt på! Ewa Brandt gjorde sig færdig og sagde pænt farvel. Selvom der var travlt, var stemningen behagelig og afslappet.

Det var jo snart jul!

Men julen er ikke ublandet glæde. Skæbnen vil tit anderledes end vi mennesker.

Fru Larsen vågnede glad næste morgen og spekulerede på, om søsteren nu havde husket at købe alt. Det var ikke så meget gaverne, de skulle jo være små og beskedne, havde de aftalt - men maden, og det lille juletræ!

Et rigtigt lille juletræ som det, de altid havde haft i deres barn-domshjem. Hun lå rigtig og glædede sig til den sprødstegte and, da det bankede på døren og en portør kom ind.

Fru Larsen kendte ham godt; han var høj og nydelig, men tit noget kort for hovedet.

-Goddag Allan- sagde hun, -hvad vil du? Jeg skal da ikke til behandling i dag!-

Portøren så forlegen ud.

-Fru Larsen- sagde han, -jeg har desværre en dårlig nyhed til Dem. Vi er lige blevet ringet op fra Kolding Amtssygehus...-

Tårerne piblede frem i fru Larsens øjne, da hun fremstammede: -Åeh nej, åeh nej! Min søster er da vel ikke....-

-Nej, nej- sagde portøren og lagde en hånd på hendes skulder, -så galt er det slet ikke gået. Men Deres søster er faldet omkuld i det glatte føre og har brækket det ene af sine ben, så hun kan desværre ikke komme herover til jul! Og så har hun fået sig en lille hjernerystelse...-

-Gud ske tak og lov!- hulkede fru Larsen i en blanding af lettelse og skuffelse, -Tak og lov for, at der ikke er hændt noget være. Men så skal vi jo begge to tilbringe julen på hospitalet.. Og vi der havde glædet os sådan! Åeh nej...-

-Sådan kan det gå, lille fru Larsen- sagde portøren, -Jeg har

selv vagt juleaften. Der er jo syge, der skal passes. Men jeg skal nok kigge ind til Dem, hvis jeg ellers må...-

-Tak skal du have, Allan. Det var sødt af dig, men jeg havde nu...
åh nej!-

Fru Larsen skjulte sine øjne bag en hånd, og portøren gik med et sørgmodigt udtryk i ansigtet.

Senere på dagen fik fru Larsen eftermiddagskaffe.

Nu havde hun affundet sig med situationen, men hun var ikke glad og slet ikke i den rette julestemning.

Så kom Ewa Brandt ind.

Den smukke unge sygeplejerske lignede slet ikke sig selv; hendes ellers så ferske og glatte ansigt var skrækkeligt ophovnet. Det så ud, som om hun havde grædt.
-Jamen lille Ewa, hvad er der dog sket?- spurgte fru Larsen bestyrtet.

-Åh fru Larsen, jeg er så ulykkelig- Ewa Brandt brød sammen i gråd.

-Jeg ved slet ikke, hvad jeg skal stille op!-

-Lille ven, tag det nu roligt. Fortæl mig om det, måske kan jeg hjælpe.-

-Uuh- hulkede Ewa Brandt,- det er min forlovede, han... han...uuh!-

-Sig frem, Ewa! - sagde fru Larsen brysk. -Jeg er en gammel dame, der tåler at høre det værste!-
-Han... han... og nu sidder jeg

her med al maden!-

-Deres forlovede? Han er da vel ikke...-

-Han er slet ikke min forlovede-gråd sygeplejersken, -han er nemlig gift!-

-Nej fy da sikke noget!- sagde fru Larsen forstående.

-Åhr den svinepels! Han har narret mig i flere måneder, men nu forstår jeg bedre hvorfor han...-
Fru Larsen lagde en trøstende hånd på den klynkende sygeplejerskes skulder:-Livet er ikke slut af den grund, nu skal De bare høre...-

Fru Larsen øste ud af sin gamle livsvisdom, og Ewa Brandt blev siddende i længere tid, end hun egentlig kunne tillade sig.

Aldrig havde hun troet, at et gammelt sygt menneske kunne have så meget at give. Hun blev rigtig glad i sit sind ved at høre om de genvordigheder, fru Larsen havde haft, da hun var ung.

Pludselig bankede det på døren, og den unge portør trådte ind. Ewa Brandt strammede sig op, da hun så ham.

-Dav Ewa, sidder du her? Goddag fru Larsen, det var faktisk Dem jeg kom for at tale med...-

-Med mig? Min søster er da vel ikke...- sagde hun uroligt.

-Nej, nej! Jeg ville bare fortælle Dem, at jeg har fået fri juleaften, og hvis De har lyst, er De velkommen hjemme hos mig...-

Fru Larsens øjne blev fugtige bag de tykke brilleglas: -Jamen kære unge mand- snøftede hun, -jeg kan da ikke sådan...-

-Vist kan De så!- sagde portøren bestemt. -Det er kun jul een gang om året, og da skal vi mennesker være til glæde for hinanden! Og De er til glæde for mig, fru Larsen. Men der er jo det med ma-

den; jeg har ikke fået købt ind, men jeg kan da...-

Her brød Ewa Brandt ind: -Det skal du ikke spekulere på, Allan! Hvor er du sød! -Jeg har mad nok, mere end rigeligt til to. Jeg henter det til jer, så snart jeg har fyraften!-

Men den slags ting ville de naturligvis slet ikke høre tale om, så det endte med, at de alle tre fejrede jul sammen i portørens lille, men rene og hyggelige lejlighed. Gaver fik de ingen af, men maden var rigelig. Og de bedste gaver vi mennesker kan give, er jo netop betænksomhed og omtanke. Ikke guld og mammon som nogle tror.

Flere år senere talte de da også tit om, at det havde været den bedste juleaften i hele deres liv, og de sendte mange venlige tanker til fru Larsens søster i Kolding, der havde bragt dem sammen, fordi hun var nødt til at fejre jul på hospitalet.

Somre med lerovne

Af Knud Jensen

For nogle år siden deltog min kone og jeg i Søndagshøjskolens/Borgerforeningens Natur Week-End på Kongskilde Friluftsgård. Ved den lejlighed oplevede vi for første gang, hvordan en lerovn fra jernalderen blev bygget og brugt.

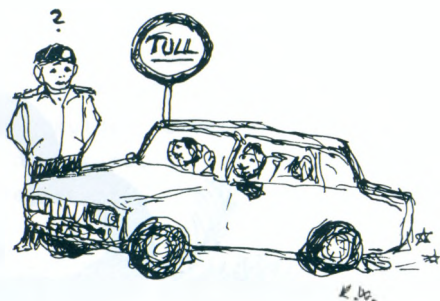
Dette gav os ideen til at lave en sådan ovn på vores naturgrund i Sverige. Grunden er bevokset med gran- og birketræer, nogle ege og fyr samt bævreasp. I denne "skov" er der en åben plads med en lille hytte, hvor vi kan sove om natten og opholde os, når vejret er dårligt. Med andre ord, stedet er bedst egnet til friluftsjakt.

Til vores opfattelse af friluftsliv hører der åben ild - et bål, for hyggens skyld, til madfremstilling og som varmekilde på kolige sommeraftener, når vi sidder og nyder naturens lyde i de lyse sommeraftener og -nætter. Dette harmonerer dog ikke så godt med de svenske regler om, at der ikke må tændes bål i bevoksede områder i perioden april - oktober.

Et lukket ildsted, en lerovn af jernaldertypen var en god løsning, som desuden understøttede det primitive i friluftslivets grundide, så vi besluttede at lave en lerovn på den åbne plads og lidt fra hyttens dør.

Vi anede ikke, at den beslutning kom til at koste os tre somres hårdt arbejde.

Nå, først skulle vi have fat i noget ler. Her kom udgravningerne til gasrør os til hjælp. Ved udgravningerne langs Lyngvej lå der masser af store klumper gulligt ler, så det var kun et spørgsmål om at holde ind til vejsiden og fylde bagagerummet op. Bilen hængte mistænkeligt med bagenden næste gang, vi kørte igennem den svenske Tull, hvor tolleren så mistænksomt efter os.

Så startede det slidsomme arbejde. Leret var hårdt og umuligt at ælte blødt ved at trampe rundt i det. Og blev det ved hjælp af vand endelig lidt blødt, hængte det hele ved støvlerne. På den måde kunne leret hurtig få ben at gå på. Der fandtes kun en anvendelig metode - at ælte det med fingrene.

Når en week-end ikke er uendelig, så man har hastværk, kommer man næsten altid til at gøre tingene mere besværlige for sig selv end nødvendigt. Ovnens var planlagt færdigbygget i løbet af eftermiddagen, men lerklumperne burde have været slået i små stykker og lagt i vand nogle timer, så det kunne blive blødt. De store klumper blev godtnok grovdelte. Stumperne blev så med fingrene holdt ned i vandet og masseret bløde, hvorefter leret blev klistret på det grenstativ, over hvilket ovnen blev bygget op. Da der skulle klistres både indvendig og udvendig, var det noget, der tog sin tid.

Aftensmaden blev lavet på gasblusset, det samme blev aftentheen, og det føltes som en kolossal lettelse, da den sidste håndfuld ler noget efter kl.23, da det var ved at være helt mørkt, med hudløse fingre blev glattet ud på den nu færdige ovn.

Næste dag blev der så tændt op i ovnen. Ilden brændte lystigt, så

ovnen begyndte hurtigt at tørre, men samtidig begyndte overfladen at krakkelere, og der opstod sprækker i leret. Så skulle der stænkes vand på og sprækkerne skulle lappes. Da ovnen efterhånden blev temmelig varm, hændte det iblandt, at en hudløs finger også blev en brændt finger.

Det var ømme fingre, der den søndag aften kørte hjem til Danmark, men med i bagagen var også en god portion stolthed over det udførte kunsthværk.

Dette foregik week-enden før sommerferien.

Da vi en uge senere startede sommerferien med at køre op til hytten for derfra traditionen tro at starte ferieturen nordpå, glædede vi os meget til rigtig at kunne benytte vores nye ovn.

Da vi så nåede frem og så den lille dyng fugtige ler, der lå der, hvor den høje, flotte ovn havde stået, føltes det bogstavelig talt, som om vores glæde meget hurtigt sivede nedad gennem kroppen, benene, fødderne og langt ned i undergrunden under os.

Da den værste skuffelse havde lagt sig, begyndte vi at samle mod til et nyt forsøg, for tanken om lerovnen kunne ikke sådan opgives. Vi mente, at det var lerets kva-

litet og den seneste uges regnvej, der var årsag til, at ovnen ikke kunne holde.

Næste forår blev der så hentet rigtig ler på teglværket, og så gik det igen afsted med hængende bagparti o.s.v.. Endelig skulle det lykkes, - men - .

Var leret hårdt første gang, så var det nu rent ud sagt kompakt. Klumperne kunne ikke på nogen måde slåes i stykker. Der kunne ikke engang skæres i dem med en kniv. - Der fandtes kun én måde - at få det hele lagt i vand, men når man kun har et vaskefad og en ret flad affaldsspand, måtte der

tænkes kreativt. På et sted, hvor jorden havde en svag hulning blev et stort stykke plastik bredt ud. Det blev bundet sammen i hjørnerne, så der dannedes en lille forhøjet kant langs siderne, her blev lerklumperne så anbragt, og så blev der pøset vand på. Efterhånden, som lerklumpernes overflade så blev opblødt, blev leret skrabt af med fingrene, og det halvt opløste ler måtte æltes med fingerspidserne.

Da ovnen endelig var færdig, var der ler under neglene næsten ned til neglerødderne. Ovnen fik lov at tørre natten over, og egentlig skulle den have stået en dag mere, men regnbyger næste formiddag fik os til at tænde ilden, for at ovnen ikke skulle blive for blød. Da vi forlod stedet, blev ovnen dækket med plastik mod regnen.

Det lykkedes os med løbende vedligeholdelse at få ovnen til at holde sig stort set hele sommeren, men det kostede også adskillige timers arbejde.

Næste forår - optimistiske, som vi var, i forventning om at få lavet en ovn, der virkelig kunne holde - gentog vi processen, men det lykkedes heller ikke rigtigt.

Stædighed kan muligvis være en dyd, men tilsyneladende fører den ikke i alle tilfælde til et for-

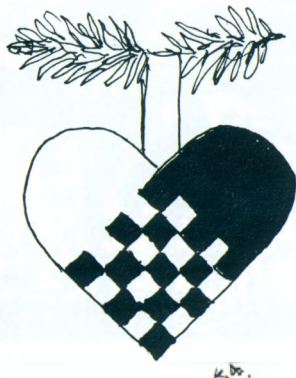
nuftigt resultat, så vi indgik et kompromis med naturen.

Siden har vi nydt mange aftener - kølige, lune, lyse - mens mørket langsomt gør den åbne plads

omkring os mindre og mindre, så vi til sidst kun kan se det, der oplyses af den lunende ild i vores udendørs ovn - lavet af marksten og cement.

Dit julehjerte

Af Inger Krogsdal

Jeg vil klippe et julehjerte til dig
og hænge det op i din stue
og tanker vil svæve fra dig til mig
hver gang du imod det skue.

Du vil drages i tysthed af hjertets magt.
Dets farve og glans vil dig blænde.
Din rytme vil følge en bankende takt
og hjertevarmen vil brænde.

Og maler du på dit eget bryst
med den hjerterøde farve
vil du undres og lytte til hjertets røst
og det pulsende liv vil du arve.

Luk op alle døre til hjerternes vej
og tænd så din julekærte.
Når lyset opliver og varmer dig
da banker dit julehjerte.

Næstekærlighed

Af Esther Christensen
Freerslev Mølle

I nattens ensomme timer,
mens smerten stod nattevagt,
kom tankernes store vrimmel
hvorfor blev du, menneske, skabt,
du fik jo de fineste sanser
og dertil forstand og fornuft,
men var det nu rigtig, den måde
hvorpå vi det hele fik brugt.

Vi kører ej mer' med stude,
nej menneskets skarpe forstand
har skabt biler, jet og A-bomber,
der kan sætte Verden i brand,
man spø'r dig,
hvad er du, hvad kan du, hvad stort;
men sjældent man spurgte:
Hvad godt fik du gjort.

Hvad hjælp os alverdens rigdom
og hele dens storhed og skrud,
hvis helt vi glemte at øve
mod vor Næste kærligheds bud,
glemte at bringe lidt glæde ind
i et sorgfuldt fortvivlet sind.

Julepynt i sommer- varmen

Af Ellen Andersen

Hvert år, når den første julepynt dukker op i butikkerne, stønner de fleste (voksne): "Åh nej, julepynt igen. De begynder da også tidligere og tidligere. Man bliver jo træt af julen, før den er der". Men der er nogle, som er nødt til tænke på julen allerede midt om sommeren. Det er reklame-folket.

Mens det tidligere nok var den forretningsdrivende selv, der pyntede op i sin butik, er det nu reklamefirmaerne, der tager sig

af den slags. Nogle tager sig af pyntningen af gaderne og opstilling af byens juletræ og den uundværlige gamle mølle, mens andre pynter op i byens forretninger.

Børthy Reklame på Torvet i Hillerød hører til dem, der tager sig af butikkerne. De pynter bl.a. supermarkedet PRIMA i Hillerød øst.

Selve forberedelserne til julepyntningen starter, som allerede

nævnt, midt i juni måned, hvor der disponeres over, hvad der skal bestilles til den kommende sæson. Julen har også sin mode. Somme tider skal pynten have en speciel stil, andre gange er trommer og hjerter det gennemgående tema, men nisser er altid moderne.

Børthy's nisser stammer fra Askim i Norge. Deres forsonne udseende antyder også et vist slægtsskab med Dovregubben. Fabrikken, der leverer dem, beskæftiger 140 medarbejdere og eksporterer nisser til hele verden. Den mekanik, der styrer arme og ben på nisserne, når de fremtræder som grødspisende, gåseplukkende - eller hvad udstillingens nisser ellers kan finde på at foretage sig, - er fra en dansk fabrik, der er førende på området.

I løbet af efteråret aftales udstillingens forløb med kunden og der udarbejdes skitser og planer for opsætningen. I november påbegyndes så ophængningen og afføder de før omtalte støn om for tidlig jul. I år bliver temaet nissejul før og nu. Og alt bliver som traditionen byder med nissemor, nissefar, nissebørn, julegrød, gran m.v. med mekanik og det hele.

Folk er meget følsomme overfor julepyntningen - selv de unge, der påtaler, hvorfor dette og hint ikke står som det plejer.

Julepynten hænger så og hygger i forretningen indtil 2. juledag. Så bliver en del af det fjernet til fordel for serpentiner og nytårshatte og den slags. Så er løjerne forbi for denne gang, og den lidt mere kedelige hverdag begynder igen.

Børthy Reklame er selvfølgelig meget mere end julepynt, bl.a. leverer de reklameskilte til store sportsbegivenheder, bl.a. når Danmarks Forboldlandshold spiller kampe i udlandet. - Men det er en ganske anden historie.

Er reklamemanden ikke dødtæt af nisser og julepynt? Overhovedet ikke. Jørgen Børthy elsker julestemning og har festlig julepyntet i sit hjem fra midten af december.

Da børnene var små, havde de lidt svært ved at forstå, at kammeraterne troede på nisser - for det var da bare nogen, far havde i forretningen! Kun een gang blev de overraskede; det var, da et par ca. 70 cm store nisser var gemt under juletræet, godt skjult bag gavepakkerne. Da pakkerne efterhånden blev delt ud, dukkede nissemor og nissefar pludselig op. Det var et par betuttede småfyre, der krøb op på skødet af far og mor for at høre, om det virkelig var selve julemanden eller om det bare var "fars nisser", der var på besøg.

Den samme historie

Af Morten Morell

En dag midt i oktober var gårdnissen "Svip" rundt for at se, om alt nu var i orden efter høsten, jo kornet var, hvor det skulle, høet duftede dejligt og var vidunderligt at slå kolbøtter i, for selv om man var 412 år, kunne man da godt snuppe sig en kolbøtte.

Lille nissen Im 121 år hørte, hvordan storebror morede sig, og selv om han havde lovet at se, om dyrene havde det godt, kunne han alligevel ikke lade være at snuppe sig et par kolbøtter. Midt i alt sjovet gik ladedøren op, det var den gamle gårdejer Kræsten, som de to nisser havde kendt, fra han var blevet født, å ja, sikken en fest og ståhej der var dengang.

Svip og Im gemte sig i høet, for den gamle gårdejer troede godt nok på nisser, men set dem havde han aldrig. Hvad var det for en lyd? Kræsten gik jo og græd, han som ellers altid fløjtede, når han var i stald og lade. Svip og Im listede efter for at hitte ud af, hvad der var galt.

Men det var nu nissemutter Bris, der havde rede på historien, hun havde lyttet ved køkkenet i fro-

kostpausen. Hver dag til frokost læste gårdmandens kone Karen højt af avisen om, hvad der skete i sognet og kommunen.

Under overskriften "Stor ændring af Hillerød bybusser" stod: "706 kører ikke mere om lørdagene;" og så begyndte de to gamle at græde. "Nu kan vi ikke besøge vor datter, svigersøn og børnebørn om lørdagene, eller komme til hyggemøde i ældre klubben," snakken gik om hvor stor en ulykke det var. Det kan være trist at blive gammel, selv om man bor på landet.

Nisserne sad på loftet og snakkede om, hvad de kunne gøre. Svip mindedes dengang for 200 eller 300 år siden, da der kørte hestetrasket postvogn gennem byen. Det var dejlige tider, prustende heste, hjul der skramlede og postens glade horn.

Nyheder fra nær og fjern, folk, der boede i den lille by, kunne køre med til Hillerød og tilbage om aftenen, ja selv lørdagsmarkedet kunne man komme til. Joo, det var fest tid.

Men så en dag blev der bygget en ny vej uden om byen, og man måtte nu op til den nye vej for at hente posten, og det var næsten umuligt at komme med postvognen til Hillerød.

Svip var helt væk i minderne. Im lyttede og var samtidig utålmodig, for hvad nu, hvad nu. "Ti stille," sagde Svip, "for jeg husker også, at de, der dengang havde hestekøretøj, tog de andre med til Hillerød."

"Hurra", sagde Im, "der har vi løsningen, vi må se at få dem, der har bil, til at tage de andre med." "Ja", råbte nissemor, "en fin ide lillennis, lad det gå videre til alle husnisserne, gårdnisserne, skovnisserne, ja forsamlingshusnisserne. Og husk endelig rådhusnissen. Så er der mulighed for at gamle og unge kan besøge hinanden til jul."

Nr. Herlevs Frostbox

Af Hans Mogensen
Nr. Herlev Frostbox

I 1950-erne blev der landet over bygget mange frysehuse, og Nr. Herlev fik også sit i 1950.

Fryseforeningen var et andelsselskab med solidarisk hæftelse. Dens formål var "at fryse kød og andre produkter" for andelshaverne til billigst mulige pris. I vedtægterne hed det, at kun produkter, der var beregnet til menneskeføde måtte opbevares i boxene. Man havde også lov til at fremleje hele sin box eller dele deraf, forudsat bestyrelsen godkendte lejemålet.

Dengang var der undertiden to andelshavere om en box, men efterhånden som de private frysere vandt indpas i husstandene, blev det mere almindeligt, at hver havde sin egen box. I de sidste år var det svært at afsætte boxene, så enkelte havde to eller også stod de tomme.

Prisen for hele anlægget var i 1950 på ca. 18000 kr. Hertil skulle så lægges 5200 kr. til huset. Grunden var skænket af købmand Knud Larsen, der i en årrække var

foreningens kasserer. Til formand valgtes Svend Hansen, Brødeskov, og denne post bestred han indtil 1982.

Af arbejdsbeskrivelsen ved opførelsen af frysehuset fremgår det, at isoleringsmaterialet bestod af to lag kork, som var strøget med tyndtflydende asfalt. Under opvarmningen af asfalten opfordredes arbejderne til at passe på, at den ikke kogte over og derved antændtes. Skulle det alligevel ske, kunne branden - efter entreprenørens mening - let slukkes med et par våde sække.

For strøm og vedligeholdelse betalte man i 1950'erne 14 kr. pr. box, udregnet efter kilowatttime-prisen på 16 øre.

Det var ikke hvert år, der blev holdt generalforsamling, og der var heller ikke det store fremmøde, når der blev indkaldt. Således kunne formanden den 28. januar 1954 aflægge sin beretning for de 4 fremmødte medlemmer. Men der var såmænd ikke noget at klage over, for "året var gået godt og med tilfredshed fra alle andelshavere".

Året efter var det knap så godt, for nu meddelte kassereren, at renterne for lånet i Sparekassen var steget, så regnskabet viste underskud. Det blev dog straks klaret, da generalforsamlingen betalt 10 kr. pr. box og satte lejen 5 kr. op.

Efterhånden steg lejeudgiften i takt med løn- og prisstigninger i det øvrige samfund. Og ved Fryseforeningens lukning i år var den

dog stadig relativ lav (240 kr.). Men andelshaverne var heller ikke belastet af en dyr EDB-styring eller anden avanceret teknologi. End ikke et girokort fik folk ind gennem brevkassen. I en lang årække kørte foreningens kasserer Otto Rasmussen fra dør til dør hos andelshaverne og sørgede på den måde for, at der altid var balance i regnskabet.

Fryseriet fungerede upåklageligt i 35 år, men heller ikke det kunne leve evigt, og efter et udgiftskrævende forår vedtog medlemmerne at nedlægge Nr. Herlevs gamle Frostbox. Vel en af de sidste i landet.

Ved lukningen overdrog foreningen Frysehuset til købmanden i Nr. Herlev. Men også andre mærkede indirekte lukningen.

Da de sidste regninger var betalt kunne kassereren fremvise et pænt overskud, som ubeskåret går til spejderne i Nr. Herlev.

Tibbes Sti

Af Inger Krogsdal

Søg - men ikke alt vil du finde.

Udenfor Nisseby snor en smal utydelig sti sig gennem landskabet. Vil man følge den, må man bruge øjnene godt, for ganske vist er den nogle steder tydelig og bred, men andre steder er den så tilgroet, at den går i eet med landskabet.

Ud ad denne sti vandrede for mange år siden en gammel nisse, som hed Tibbe. Ingen vidste, hvor han skulle hen, eller hvorfor han var

draget af sted, men han kom aldrig tilbage til Nisseby igen. Så begyndte nisserne at gå ud og lede efter ham. Alle ville gerne vide, hvad der var blevet af Tibbe, men mange nøjedes med at gå op på en bakke eller klatre op i en mast, hvorfra de i deres kikkert spejdede til alle sider, men de så intet spor af Tibbe.

En dag drog to unge nisser afsted med deres rygsække ud ad stien for at lede, og der gik flere dage, før de kom tilbage, og ud af et lille stykke papir, de havde i den ene rygsæk, tog de en lille træsplint, som de glade fremviste for de andre nisser: "Se, vi har fundet et stykke af Tibbes træsko".

Nisserne stirrede forundrede. Da hørtes en lille nissestemme: "Det kan da ikke være Tibbes træsko, for nisser har jo røde træsko, men det der er brunt". Men de to unge nisser sagde, at træsplinten godt kunne have været rød engang, nu var den blot falmet af at ligge så længe på marken.

Snart var der flere nisser, som fik lyst til at drage ud for at lede, og de gik så langt ud ad stien, som ingen tidligere havde gjort. Og de havde heldet med sig. De fandt stumper af Tibbes tøj og en tot af hans skæg, ja endog et halvt skaft af hans lommekniv. Der

blev glæde i Nissebyen, og mange troede, at nu ville de snart finde ud af hele historien om Tibbe.

Også børnene var optaget heraf. De havde hørt alt, hvad de voksne fortalte om Tibbe og set de ting, der var fundet på hans sti, og nu ville de forsøge at tegne Tibbe, sådan som de forestillede sig, han havde set ud. Der blev lavet utroligt mange og flotte tegninger af Tibbe stående med sin lommekniv i den ene hånd, og i hvert eneste hus blev væggene pyntet med disse billeder.

Men en dag fik hele nissebyen et chok. En lille gruppe nisser havde været ude på Tibbes sti i tre dage, og nu kom de tilbage og fortalte, at de havde fundet en gammel, laset sæk, som måtte være Tibbes gavesæk. Men ak, sammen med de lasede rester af sækken lå der ingen rester af julegaver, men derimod en lille bunke med sten og søm og kroge.

"Hvad skal det sige?" spurgte nisserne ophidsede. "Har Tibbe ikke delt julegaver ud? Umuligt! Alle nisser deler julegaver ud." Der blev stor uenighed og diskussion om den mystiske Tibbe, og nogle af nisserne mistede lysten til juleforberedelserne.

Nu boede der også i Nisseby en glad lille nissepige, Anja, som

havde meget travlt. Hun strikkede på et langt smukt halstørklæde med striber og borter i røde, blå og lilla farver. Det skulle være en julegave til hendes bedste ven.

Hun havde altid strikketøjet med sig i sin skuldertaske, så hun hurtigt kunne tage det frem, og mens hun strikkede, hørte hun på de andre nissers diskussion om Tibbe og mærkede deres forvirring, og hun blev selv helt forvirret heraf, så hun begyndte at kludre i strikketøjet og tabte masker, som hun ikke kunne samle op igen. De løb bare længere ned ad strikketøjet. Sikke noget rod. Hun propede strikketøjet ned i tasken og begyndte at gå ud ad Tibbes sti, mens hun tænkte på alt det, de voksne talte om. Hvorfor var det også så svært at være nisse?

Langt ude ad stien satte hun sig ned på nogle tørre kviste. Her var roligt. Hun tog strikketøjet frem og masede med det, og pludselig fandt hun ud af, hvordan hun kunne tage maskerne op med en hæklenål, bare hun begyndte ved den nederste løbemaske. Hun blev ivrig, tændte et lille bål for at holde varmen og for at kunne se i skumringen og fortsatte ihærdigt, til halstørklædet var helt færdigt.

Bålet var blevet til gløder. Hun trak tøjet tæt sammen om sig. Hun

var træt, lagde sig ned mellem de tørre kviste og faldt i søvn.

I drømme så hun en nisse komme gående hen ad stien. "Hvem er du?" spurgte Anja. "Jeg er Tibbe." "Åh, ser du sådan ud? Sikke en mærkelig nissehue du har. Hvorfor deler du ikke julegaver ud?" "Hvad er julegaver?" "Ved du ikke det? Det ved alle nisser da. Det er jo nissernes arbejde at dele gaver ud." "Jeg ved, hvad gaver er, og jeg er faktisk kommet for at give dig en gave." "Ja tak," sagde Anja. "Det vil jeg meget gerne have." Tibbe tog noget frem fra sin rygsæk. "Det ligner en bold," tænkte Anja og ville straks pakke den ud. Men hun kunne ikke. Det var ikke papir, der var om den men en slags betræk med en masse huller i, og det sad fuldstændig fast uden om bolden. Tibbe smilede og sagde: "Dette er en nissebold. Den indeholder alle hemmeligheder om nisser, men du kan aldrig pakke den ud. Prøv at kigge gennem hullerne."

Anja holdt den op foran sig og drejede den rundt. Åh, det strålede og glimtede. Der var guld og perler og klare farver, men der var også grå og sorte dele, og nogle dele var helt dækket af indpakningen. Betrækket var nogle steder det lækreste bløde stof, andre steder ru og stikkende og ubehageligt at holde på. Anja følte sig helt tryllebundet og stirrede længe ind gennem hullerne. Endelig løftede hun hovedet: "Tusind tak Tibbe!" Men Tibbe var gået. Hun lagde bolden på jorden og ville følge efter ham, men da vågnede hun.

Hun lå i græsset, sammenrullet som da hun lagde sig til at sove. Gløderne i bålet var gået ud, og det var ved at blive lyst. Hun rejste sig og tog sin taske. Men hvad var det? Der lå jo bolden, som hun havde drømt om, fuldstændig livagtig. Hun tog den og holdt den op i lyset, og strålerne, der brød ud gennem de små huller, mødtes med glansen i hendes øjne. Hun sprang op og løb hjemad til nissebyen.

Den første hun mødte, var hendes gode ven. Hun tog halstørklædet frem: "Værsgo, her er en julegave til dig." "Det er det smukkeste tørklæde, jeg nogensinde har set," sagde vennen, og alle nisserne kom for at beundre det.

Derpå tog Anja bolden frem: "Se, jeg har fået en julegave af Tibbe!" "En julegave af Tibbe," råbte alle de andre og stirrede betagede på bolden, hvor stråler i alle farver brød ud gennem hullerne. "Kom!" råbte de unge nisser. "Det er juleaftensdag. Vi må ud med

gaver." "Hurtigt! Hurtigt!" lød det fra alle sider, og slæder blev trukket frem og sække med gaver læsset på, og snart gik det under syngen og fløjten hurtigt ud ad alle veje og stier med de store læs. Kun Tibbes sti lå stille og ubefærdet hen den aften.

Fuglen og julen

Lille fugl, - så ene
mellem nøgne grene,
hvorfor er du ikke fløjet med ?
Var din vinge stækket,
dengang fugletrækket
gik mod syden til et bedre sted ?

Snart i vinterkulden
frosten binder mulden,
- intet frø vil spire, - intet gro.
Kan du finde føden
her i vinterøden,
- kan du overleve her monstro ?

Lille frosne stakkel,
ulmer livets fakkel
helt ukueligt bag dine fjer ?
Blev en tro dig givet ?
Troen på, at livet
altid sejrer over kulden her.

Tændte stjernevimlen
her på nattehimen
håb hos dig ved bud deroppefra
om de milde vinde,
om at sol vil skinne
på din lille krop en forårsdag ?

Lille fugl derude,
- bag den frosne rude -
også mig du gør fortrøstningsfuld:
Vi blev aldrig sveget !
Må med havreneget
her jeg ønske dig en Glædelig Jul.

Keld Pedersen

BEDE GEDE MARKED

ENG

FEST

AUGUST 1988

MONTRONICS ApS

Bæverdalen 24 . DK-3400 Hillerød . Tlf. 02 74 01 84 - Giro 6 99 97 19

Alt i monterede kabler - Elektronikmontage

PMP
Software

· **ET AF DANMARKS LEDENDE
KONSULENTELSKABER**

etableret i 1980

tal med

Poul Prindahl/Mogens Lund Sørensen
på 02 52 77 66

HVORFOR SLÆBE SIG
RUNDRYGGET,
NÅR KARTOFFELBUSSEN
BRINGER TIL DØREN !

**Rydegård's
kartofler 02 26053**

LAD HELLERE
FAGMANDEN

Tømrermester
Knud Funder
Bygningsservice
02 26 50 30

Gå til fagmanden

Alt indenfor

brudebuketter
dekorationer/buketter
borddekorationer
kranse og bårebuketter
kistedekorationer

Medlem af Interflora.

BLOMBERGS BLOMSTER

Frederiksværksgade 15
3400 Hillerød

02 26 00 91

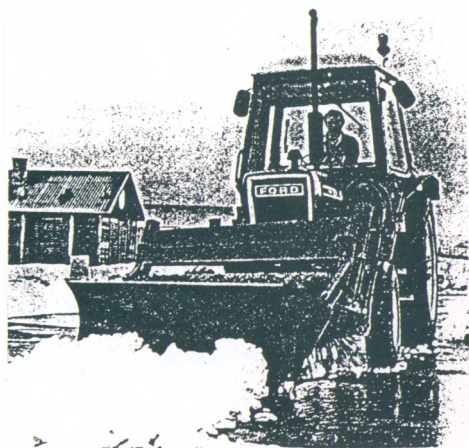
Vinteren nærmer sig
tal

SNERYDNING
med

KOED HANSEN

Storbæksgården

Tlf. 02 27 29 37

Velkommen i **SALON GRANHØJ**

Deres frisør i Ny Hammersholt
Birgit Nielsen, Granhøj 1
Ny Hammersholt

Tlf. 02 254375

Lukket mandag og onsdag

PMP
Software

- PROJEKTLEDELSE
- RÅDGIVNING
- ANALYSE
- DESIGN
- PROGRAMMERING
- IMPLEMENTERING
- DATAKOMMUNIKATION
- KONVERTERING
- SYSTEMPROGRAMMERING
- SYSTEMOPTIMERING

MAHARISHI AYURVEDA MOR - BARN PROGRAM

Et nyt og spændende efterfødselsprogram
med oliemassage, diætvejledning m.m. til mor og barn.

VEJLEDNING I BABY/BØRNE MASSAGE

Styrker barnet, giver glæde og velvære.

For nærmere information
kontakt venligst

Bente Østergaard
Slettebjerget 145, 02-253093

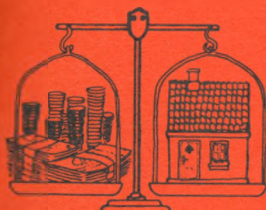
Kapitalpension

En opsparing, De kan
fradrage fuldt ud.

SPAREKASSEN **sds**

Deres hus er Deres formue

En god handel begynder med en
sikker og uforbindende vurdering af
Deres ejendom.

Tag kontakt med os idag - så er De
på vej til en god handel imorgen.

Den lokale fagmand

Kaj Albrechtsen

statsaut. ejendomsmægler
og valuar, m.d.e.

Nordbakken 3, Ny Hammersholt

Tlf. (02) 26 00 22

MEMBER OF

FAGLIG
SIKKERHED
ØKONOMISK
TRYGHED

NATURLIGVIS INSTALLERER *BS* NATURGAS

**RING 266447 OM VEJLEDNING
OG UFORPLIGTENDE TILBUD**

Bent Sørensen ApS

Smedemester